

MEZŐHEGYES VÁROS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE
5820 MEZŐHEGYES, SZENT GYÖRGY TÉR 1.

BESZÁMOLÓ

(2012. április 1.-2013. március 31.)

Készítette:

Tarkó Gábor
történész, tanár, a Helytörténeti Gyűjtemény vezetője

MVHGy 2013.

„A múzeum mint a változatlan tér és a felfüggesztett idő jelképe minden tekintetben szemben áll azokkal az efemer karakterű napi kíváncsiságokkal, amelyeket a mai kiállítási gyakorlat érvényre juttat. Az a társadalom, amely a tárgyakat rejtő kincstárnál jobban becsüli az információkat őrző adatbankot, olyan új múzeumrendezést követel, amely a múzeumot is tér nélkülivé és egyben időbelivé teszi. Az event [„esemény/rendezvény”] lép a műtárgyak helyébe”

(Hans Belting)

1. Bevezetés, tartalom

Továbbra is legfontosabb és legkedveltebb tevékenységemnek tartom Mezőhegyes Város Helytörténeti Gyűjteményének gondozását, a gyűjtemény gyarapítását, a kiállításra kerülő tárgyak restaurálását, állagmegóvását, a vonatkozó pályázatok segítségével az épület és a kiállítási tér rekonstrukcióját, bővítését. Jelen dokumentum terjedelmes volta ellenére is csak részben mutathatja be az elmúlt egy évben elvégzett munkát.

TARTALOMJEGYZÉK

1 Bevezető, tartalom.....	2. oldal
2. Rendezvényeink	
2. 1. A Testvérvárosok termének megnyitása (2012. június 8.).....	3. oldal
2. 2. 10. Múzeumok Éjszakája Mezőhegyesen (2012. június 23.).....	8. oldal
2. 3. Mezőhegyesi Lovasnapok és Fesztivál (2012. augusztus 10-11.).....	12. oldal
2. 4. Tíz éves a Mezőhegyesi Történelmi Szerepjáték Klub (2012. december 29.).....	14. oldal
3. Előadások, publikációk, múzeumi órák és tanári nap.....	19. oldal
Helytörténeti vetélkedő.....	28. oldal
Műkincsleltár (interaktív játék, diákpályázat).....	31. oldal
4. Leltárrendszer és archívum.....	34. oldal
5. A működés alapvető feltételei	
Rezsiköltségek, a kiállítási terület takarítása és az épület karbantartása.....	38. oldal
6. Pályázatok, alapítványi támogatás.....	40. oldal
7. Honlap, tervezett új kiállítások.....	49. oldal
8. Jegyárak.....	51. oldal
9. A Helytörténeti Gyűjtemény látogatottsági adatai és költségvetése; vállalások, tervek.....	52. oldal
Mellékletek	
„Holistic Leisure and Health” konferencia.....	55. oldal
A látogatószám alakulása (2012 április-december – tételes kimutatás).....	57. oldal
Kiadások és bevételek.....	60. oldal
Látogatókönyvi bejegyzések.....	61. oldal
Megbízási szerződés.....	63. oldal

2. 1. Rendezvényeink – a Testvérvárosok termének megnyitása a „Europe 4ever!” rendezvénysorozat keretén belül (2012. június 8.)

A „Europe 4ever!” című rendezvény - Mezőhegyes testvérvárosainak és partnertelepüléseinek találkozója - az Európai Unió támogatásával valósult meg. A rendezvényre benyújtott pályázatban szerepelt a Testvérvárosok terme. 2012. február 4-én elkészítettem a kiállítás forgatókönyvéhez szükséges részletes tematikát (lásd lentebb), amelyet elküldtünk testvérvárosaink és partnertelepüléseink illetékeseinek. Sajnos csak egyetlen település, Túrkeve biztosított szakanyagot, a többi település esetében az anyaggyűjtés meglehetősen nehézkesen zajlott, esetleges jelleget öltött – vagyis azt állítottunk ki, amit tudtunk. Május 21-én anyagigénylést készítettem a kiállítótér rekonstrukciójához (lásd lentebb). Végül mindösszesen 20 210 forintot használhattunk fel a kiállításához. Az összegből - a számlák tanúbizonysága szerint - két függőnyt és hét spotlámpát tudtunk vásárolni. A terem összes többi berendezését, a vitrineket, bútorokat és az installációkat az elmúlt évek gyakorlata szerint támogatók és a Gyűjtemény munkatársai biztosították, díjmentesen. Külön köszönjük **Pap István Tibornak**, a Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. ügyvezetőjének és **Uj Zoltán** vállalkozónak, hogy hozzájárultak a terem berendezéséhez!

A kiállítást rendezték: **Tarkó Mihályné** nyugalmazott tanár, igazgatóhelyettes, **Nagy-György Tamás** tanuló és **Tarkó Gábor** történész, tanár. A kiállításra tárgyakat, dokumentumokat, képeket ajánlottak fel; a kiállítóterem helyreállításában és berendezésében, a kiállítás anyagának szállításában, a tárgyak megtisztításában, a kiállítás és a megnyitó ünnepség szervezésében segítséget nyújtottak: **Kassai Béláné** nyugalmazott gazdasági vezető, **Kovácsné Dr. Faltin Erzsébet** polgármester, **Maczák Andrásné** tanár, **Paulikné Szabó Ildikó** a József Attila ÁMK igazgatóhelyettese, a Gyöngyszemek Mazsorett Egyesület elnöke; **Hollós László** tanár, a József Attila ÁMK nyugalmazott igazgatóhelyettese; **Jeszenka Zoltán** vállalkozó, mezőhegyes város önkormányzatának képviselője; **Szentmihályi Ferenc** aljegyző és **Veres Zoltán** alpolgármester.

Valamint: **Bozó Józsefné** vállalkozó, **Soósné Záluszkai Mária** titkár, **Csajó Attila** kollégiumi nevelő, **Lakatos Attila** honvéd, **Setényi Sándor** informatikus, **Tarkó Mihály** nyugalmazott villamosmérnök és **Ternován János** tanuló.

Új, állandó kiállításunk megnyitója 2012-ben is sok látogatót vonzott. A „Europe 4Ever!” című rendezvény keretén belül Mezőhegyes város testvér- és partnertelepüléseinek delegációi, a Gyűjtemény új, állandó kiállításának megnyitójára érkező magánszemélyek és csoportok három nap alatt 478 látogatót jelentettek a Gyűjteménynek. **Stefano Golini** Mordano polgármestere és **Kovácsné Dr. Faltin Erzsébet** Mezőhegyes polgármestere a megnyitón ünnepélyesen megújították a testvérvárosi szerződést. Ebből az alkalomból Golini polgármester egy gyönyörű, kézzel festett zászlót adott át, amely azóta is megtekinthető a kiállítás anyagában. (Fotó: Nagy-György Tamás)

Mezőhegyes Város Helytörténeti Gyűjteménye Testvérvárosok terme

Tematika, az anyaggyűjtés szempontjai a kiállítás forgatókönyvének elkészítéséhez

1. Várostörténet, bemutatkozás

Szükségünk van a települések rövid történetére, bemutatására (formátum: Microsoft Word dokumentum, 12-es betűméret, szimpla sorköz, alap margóbeállításokkal, két oldal).

A kiállításon a kép- és tárgyfeliratokkal együtt három nyelven fog megjelenni...

Kiállításra kerül minden település címere vagy zászlója.

A településtörténetek mellett a kiállítás vezetőszövege ki fog térni a testvérvárosi kapcsolatok létesítésére (időpontok, idézetek az aláírt szerződésekből), illetve tíz képet mutat be a testvértelepülések mezőhegyesi látogatásairól, valamint a mezőhegyesiek látogatásairól testvértelepüléseinken. Kérjük, hogy egy-két ilyen témájú képet is mellékeljenek az anyaghoz!

2. Képanyag

Harminc darab digitális fotót várunk minden településtől, minél jobb minőségben (magas felbontású képeket) – az egységes megjelenés érdekében ezeket a kiállítás rendezői nyomtatják ki és keretezik be.

A képanyag összeállításához javasolt tematika:

darabszám:	témák:
1	A település térképe <i>(Nagy méretben nyomtatnánk ki, ezért a térképnél különösen fontos a magas képfelbontás!)</i> <i>Javasoljuk a fellelhető legrégebbi és a legújabb térkép megjelenítését egymás mellett.</i>
6	A település épített öröksége – műemlék épületek, a település életében meghatározó funkciót betöltő épületek Panorámaképek, légi felvétel(ek)
2	A természeti környezet – közterek, parkok, védett vagy különleges növények/állatok
2	Fontos emlékművek, emlékhelyek, köztéri szobrok, emléktáblák
6	A település gazdasági életével kapcsolatos felvételek: gyárak, üzemek, jelentősebb cégek, vállalkozások – a dolgozók hétköznapi életének jelenetei A település lakóinak mindennapi élete régen és napjainkban
4	A település múltjában és/vagy jelenében fontos szerepet betöltő- vagy a településhez köthető (történelmi) személyek, művészek arcképe
4	A település oktatási és közművelődési intézményei, felvételek a fontosabb kulturális eseményekről (például fesztiválokról, a település tradicionális rendezvényeiről, sporteseményekről)
2	Felvételek a település történetében meghatározó eseményekről, népszokásokról
2	Fotók a településen egykor vagy a jelenkorban élő/alkotó jeles művész(ek) alkotásairól
1	Gyermekrajzok a településről <i>Javasoljuk pályázat kiírását a diákok körében és a győztesek meghívását a megnyitóra, ahol díjazásban részesülnének.</i>
30	Összesen

Kérjük, hogy minden képhez egy-két mondatos kommentárt fűzzenek, amely - lehetőség szerint - tartalmazza a kép készítőjének nevét és a kép készítésének időpontját (vagy más forrásmegjelölést)! A témákhoz ajánlott darabszámtól bármikor eltérhetnek, ám lényeges, hogy összesen **pontosan harminc fotót kérünk!**

3. Kiállítási tárgyak

Terveink szerint a „Testvérvárosok terme” állandó és - reményeink szerint - folyamatosan bővülő kiállítása lesz helytörténeti gyűjteményünknek, ezért olyan tárgyakat szeretnénk kérni és kapni, amelyek hosszú távra vagy véglegesen Mezőhegyesen kerülhetnek kiállításra. Természetesen szívesen vennénk néhány unikális, nagy értékű régiség, bútor, műtárgy vagy dokumentum időszakos (a testvérvárosi rendezvény idejére szóló) kiállítását is. Mindkét esetben vállaljuk a tárgyak megőrzését, amennyiben szükséges tisztítását/restaurálását, szakszerű tárolását/csomagolását és természetesen bemutatását.

A kiállítás tárgyi anyagának összeállításához javasolt tematika:

darabszám:	tárgyak:
1	Jellegzetes termék (például kisipari termék, ital vagy élelmiszer)
2	Néprajzi tárgyak (kerámia, jellegzetes régi munkaeszközök vagy használati tárgyak a településről)
1	Népviselő vagy a település hagyományaihoz, munkakultúrájához szorosan illeszkedő öltözk, annak jellemző eleme/motívuma; népművészeti baba
2	Kultúrtörténethez/iskolatörténethez kapcsolódó tárgyak (például régi tankönyv, taneszköz, kísérleti/szemléltető eszköz, érdekes gyermekjáték, hangszer, kisebb antik bútor vagy régi lakberendezési tárgy; sportszer, -trófea, ifjúsági mozgalomhoz kapcsolódó tárgy – jelvény, egyenruha, sapka, stb...)
1	Közlekedéssel (például vasút) kapcsolatos tárgy, technikatörténeti jelentőségű kisebb tárgy/szerkezet (például régi mechanikus számológép, lámpa, csengő, óra, telefon, stb...)

2	Régi plakátok, térképek, a település történetéről szóló könyv/helytörténeti kiadvány vagy más dokumentumok
1	Emléktárgy, plakett, kisplasztika, jelvény – jellegzetes ajándéktárgy a településről
10	Összesen

Kérjük, hogy minden tárgyhoz egy-két mondatos kommentárt fűzzenek, amely tartalmazza a tárgy nevét, korát, rövid bemutatását és adományozójának/gyűjtőjének a nevét! A témákhoz ajánlott darabszámtól bármikor eltérhetnek, ám lényeges, hogy összesen **pontosan tíz tárgyat/dokumentumot kérünk!**

Kérjük, a tematikát tekintsék ajánlásnak! A szervezők nyitottak minden ötletre, új felvetésre. Megkeresésüket várjuk az mhmuzeum@gmail.com e-mail címen.

Köszönettel:

Tarkó Gábor
történész, tanár, a helytörténeti gyűjtemény vezetője
önkormányzati képviselő

honlap: <http://www.mhmuzeum.hu>
e-mail: tarko@mailbox.hu
telefon: +36 30 5254 567
fax: +36 68 466 136

Mezőhegyes, 2012. február 4.

A „Testvérvárosok terme” kialakításához igényelt eszközök

2 db függönykarnis	10 000 Ft
2 db függöny	6000 Ft
9 db lámpatest és izzó	12 000 Ft

Tarkó Gábor
a Helytörténeti Gyűjtemény vezetője

Mezőhegyes, 2012. május 21.

2. 2. Rendezvényeink – 10. Múzeumok Éjszakája Mezőhegyesen
Hagyományos rendezvényünk
a Mezőhegyesi Város- és Környezetvédő Egyesület,
a József Attila Általános Művelődési Központ
és a Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft. szervezésében
(2012. június 23.)

A 2012. évi Múzeumok Éjszakájának 197 látogatója volt. A rendezvényt híven mutatta be M. Szabó Mihály a Mezőhegyes Városi Havi Lapban megjelent cikkében. A cikk mellett a beszámoló tartalmazza a rendezvény által készített plakátját és néhány fotót (a felvételeket Nagy-György Tamás és én készítettük). Külön köszönet illeti meg a **Hotel Nonius** dolgozóit, **Maczák Andrásnét**, **Kerekes Györgyöt**, **Nagy-György Tamást** és **Lakatos Attilát** a szervezésben és a lebonyolításban való közreműködésükért, valamint **Petrina Lászlót** és a **Yes-Press 2001 Bt.** munkatársait a plakátok kinyomtatásáért.

Az a szép, fényes éjszaka

Egykori feljegyzések szerint a XIX. századi Angliában egy időben csak a múzeumok tarthattak nyitva vasárnaponként, a kocsmák nem! Nos, ekkora helyzeti előnyből napjainkban sajnos már nem indulhatnak a közgyűjtemények a közönség kegyeinek elnyeréséért, Mezőhegyesen a június 23-ai Múzeumok Éjszakája elnevezésű rendezvényen a Helytörténeti Gyűjtemény programjaira 20-24 óra között így is csaknem kétszázan voltak kíváncsiak.

Bár a program csak 20 órakor kezdődött, 18 óra körül már megérkeztek az első fecskék, hogy aztán 20 órától hivatalosan is birtokba vehessék a bejáratú ajtónál és az udvaron égő fáklyákkal kivilágított Helytörténeti Gyűjteményt a parkvárosi éjszaka vendégei. A látogatók 100 forint (az országos rendezvényeket átlagban 1500 forintos belépővel látogathatták az érdeklődők) lefizetése ellenében kaptak egy pecsétet csuklójukra, mely nem csak a tizenkét állandó kiállítás, hanem a Kocsimúzeum és a Fedeles lovarda megtekintésére is belépőül szolgált. Akiknek úgy tartotta kedve, szabadon ingázhattak a kiállítótermek között, akik bővebb ismeretekre vágytak, Tarkó Gábor, a gyűjtemény vezetője szakszerű tárlatvezetésével tekinthették meg a látnivalókat. Tarkó Mihályné nyugalmazott tanárnő az egyik emeleti teremben várta játszóházzal a gyerekeket. Lehetett agyagozni, hajdíszeget, kitűzőket, virágokat készíteni papírból vagy akár fonalból is. De a kisebbeket például legalább annyira lekötötte a mese diafilmek nézése, mint a felnőtteket a Mezőhegyesről készített történelmi játékfilm projektoros vetítésének megtekintése.

Kerekes György, a Mezőhegyesi Város- és Környezetvédő Egyesület elnöke több turnusban, kellemes esti séta keretében mutatta be a látogatóknak a régi (éjszakai) fényében pompázó Kocsimúzeumot, és a ma Magyarországon az egyetlen eredeti funkciójában működő impozáns, Hild János tervezte Fedeles lovardát. Ha már kellőképpen elfáradtak a vendégek, a Helytörténeti Gyűjtemény udvarán várta őket terített asztal jó kis zsíroskenyérrel, frissen hűtött szódavízzel, s persze lehetett beszélgetni „azokról a (régi) szép, fényes napokról”. Tarkó Gábortól ezen a helyszínen tudtuk meg, hogy négy éve csatlakoztak az országos rendezvényhez, a jelenlegi azonban csak a harmadik múzeumi éjszaka, mivel a két évvel ezelőtti a jégvihar miatt nem lehetett megtartani. A program rendezésében/szervezésében állandó partner a Város- és Környezetvédő Egyesület, a József Attila Általános Művelődési Központ, s ez évtől kezdve az új fenntartó: a Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. is csatlakozott.

M. Szabó Mihály

Múzeumok Éjszakája Mezőhegyesen

2012. június 23-án

A RÉGI NAGYISKOLÁBAN
(SZENT GYÖRGY TÉR 1.)

12 ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

A KOCSIMÚZEUM MEGTEKINTÉSE

ÉJSZAKAI VÁROSNÉZÉS

SZAKVEZETÉS, ELŐADÁSOK

PROJEKTOROS VETÍTÉS

RETRO JÁTSZÓHÁZ ÉS DIAFILMVETÍTÉS

VENDÉGLÁTÁS

BELÉPŐJEGY:

100 FT

20-24 ÓRAIG

[HTTP://WWW.MHMUZEUM.HU](http://www.mhmuzeum.hu)

József Attila Általános Művelődési Központ

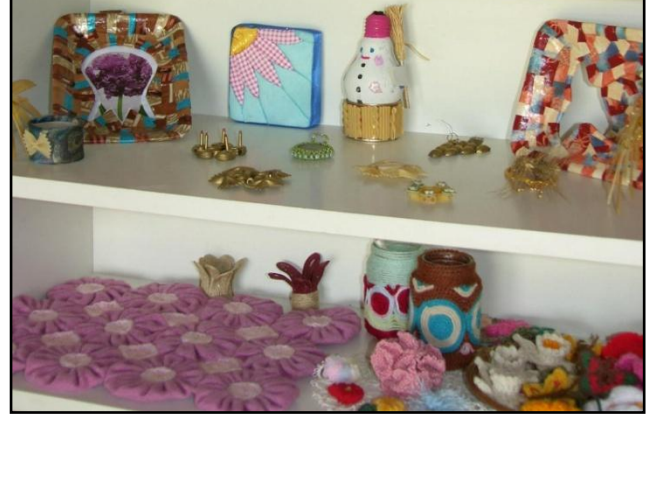

2. 3. Rendezvényeink – Mezőhegyesi Lovasnapok és Fesztivál (SummerFeszt Mix) (2012. augusztus 10-11.)

2012 augusztusában a Helytörténeti Gyűjtemény két kiállítási pavilont rendezett be a MÁM Kft. Lóversenypálya és kiállítási centrum területén. A helytörténeti kamara kiállítás két napig reggeltől késő estig 335 regisztrált látogatót fogadott. A másik pavilonban Tarkó Mihályné nyugalmazott pedagógus „Kézműves kuckója” és játszóháza 197 látogatót vonzott. Vendégeink között több politikus, lovas szakember, külföldi látogató is volt. Köszönettel tartozunk a szervezők részéről **Bere Jánosnak** és **Popon Csabának**, valamint **Antalné Erdélyi Dóra** igazgató asszonynak, amiért a József Attila ÁMK-ból asztalokat kölcsönzött a kiállításokhoz. Alább képeket láthatnak a rendezvényről. (A felvételeket készítették: Nagy-György Tamás és Tarkó Gábor)

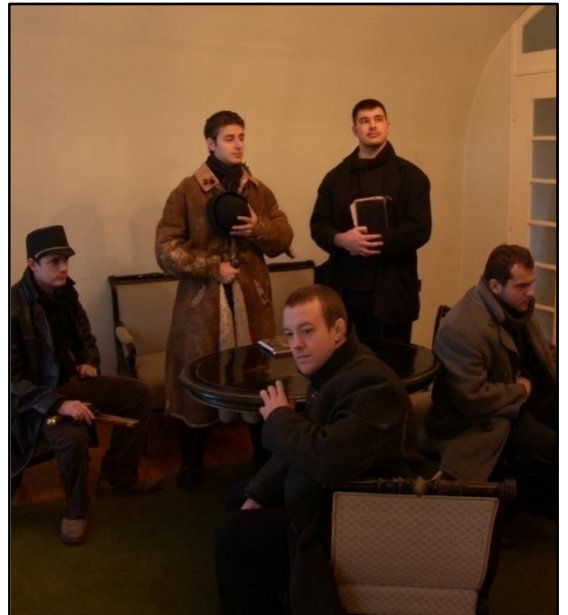

2. 4. Rendezvényeink – Tíz éves a Mezőhegyesi Történelmi Szerepjáték Klub (2012. december 29.)

2012-ben ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját a Gyűjteményben működő Mezőhegyesi Történelmi Szerepjáték Klub. A játékról, az elmúlt tíz év kalandjairól és a jubileumi rendezvényről Nagy-György Tamás írt cikket a Hegyesi Harsona című helyi lapba. Alább a cikk olvasható, valamint a rendezvény plakátja és a rendezvényről készült felvételek láthatóak. (Fotó: Nagy-György Tamás és Tarkó Gábor)

...és az utazás folytatódik – tíz éves a Mezőhegyesi Történelmi Szerepjáték Klub

2002. október 24-én Tarkó Gábor helytörténész, tanár szerepjáték klubot alapított általános iskolás tanulók részére. „*Olyan tartalmas, szabadidős elfoglaltságot akartam bemutatni a gyerekeknek, amit később maguktól - akár nélkülük is - egymással is folytathatnak.*” De mi is az a szerepjáték? Egy kiscsoportos társasjáték, amiben a játékosok a képzeletük segítségével alkotnak meg egy közös fantáziavilágot, ahol a játék menete hasonlíthat egy könyv vagy egy film eseményeihez. A játékosok egy-egy maguk által kitalált karaktert személyesítenek meg. A történet helyszínét, alapötletét a mesélő határozza meg, a játék folyamán ő „meséli el” a történetet, a cselekményt, melynek aktív résztvevői és alakítói maguk a játékosok. A játék során más személyekkel is találkozhatnak. Az úgynevezett „nem játékos karaktereket” ugyancsak a mesélő irányítja. A karakterek megszemélyesítésének - legyen akár játékos vagy nem játékos karakter - korlátai vannak. A játék során a karakter cselekedeteit nem imitálják, csupán szóban közlik azokat. A karakter szavait szokás első szám első személyben elmondani, ezt erősíti a metakommunikáció, a mimika és a gesztusok. Ahogy minden társasjátékban, úgy a szerepjátékokban is vannak szabályok. Több szabálygyűjtemény készült már, ezek eltérnek egymástól mind szabályrendszerükben, mind stílusukban. Készült játék többek között sci-fihez, westernhez, fantasyhoz. Ilyen játékok az AD&D, a Cyberpunk, vagy a magyar Káosz Szerepjáték és a M. A. G. U. S. A különböző világok és szabályok ötvözéséből számos „házi szerepjáték” is készült már. A játékokban a szabályok szerint kell létrehozni az általunk kitalált karaktert. Tulajdonságait (mennyire ügyes, erős, mihez ért, milyenek az alapvető jellemvonásai) egy erre a célra szolgáló speciális űrlapra, „karakterlapra” kell felírni. A játékos karakter a kalandot megelőző életéről előtörténetet, a játék során pedig naplót ír. A legtöbb társasjátékban hatoldalú, hagyományos dobókockát használnak, a szerepjátékokban viszont többet: négy, nyolc, tíz, tizenkettő, és húszoldalú dobókockákat is. Ezekkel dobják a képessépróbat, mentődobásokat, szimulálják a harcot, vagy például esélyt adnak a tolvajnak sikeres zsebmetészsre, zárnyitásra, csapdakeresésre. A játékot egy asztal körül ülve játsszák, az asztalon karakterlapok, dobókockák, jegyzetek, térképek kapnak helyet. A mesélő a történetben egy alapvető problémát vet fel. A legegyszerűbb példát véve: a hercegnőt elrabolja a sárkány. Az egyik játékos alakíthatja a hős lovagot, aki a megmentésére szeretne indulni, míg más az őt kísérő klerikust, vagy egy kevésbé bátor karaktert indít, akit nem a hercegnő, hanem a sárkány kincse érdekelhet inkább. A kaland szövevényessége, sokrétűsége miatt a játék akár hónapokig is eltarthat, természetesen megszakításokkal. Általában egy játékülés 4-5 órát vesz igénybe, az ülések végén a mesélő tapasztalati pontokkal értékeli a játékosok teljesítményét, s ezekkel egyúttal segíti fejlődésüket. A történelmi szerepjáték annyit tesz, hogy a játékban valós történelmi korokban és helyszíneken játszunk. Hitelesen jelennek meg az épületek, a ruházat, a fegyverek és a használati tárgyak, de a természeti környezet, a nevek, a térképek, minden-minden részlet korhűségére törekszünk. A tíz év alatt a képzeletünk segítségével elutaztunk az ókori Egyiptomba, a nagy fáraók korába; kalandoztunk a 10. századi vikingek közt, megvívtuk az első keresztes háborút a Szentföldön, játszottunk a feudális Japánban, a Római Birodalomban, az ókori Görögországban a Peloponnészoszi háború idején, valamint a 16. századi Erdélyben, Báthory István udvarában. A játék során a mesélő valós történelmi helyszíneket, eseményeket sző bele a történetbe, így valós történelmi személyekkel is találkozhatunk. Rendkívüli történelemórának is tekinthetjük, ez az egyik legjobb példája a játszva tanulásnak, a kommunikációs készségek fejlesztésének. Bár

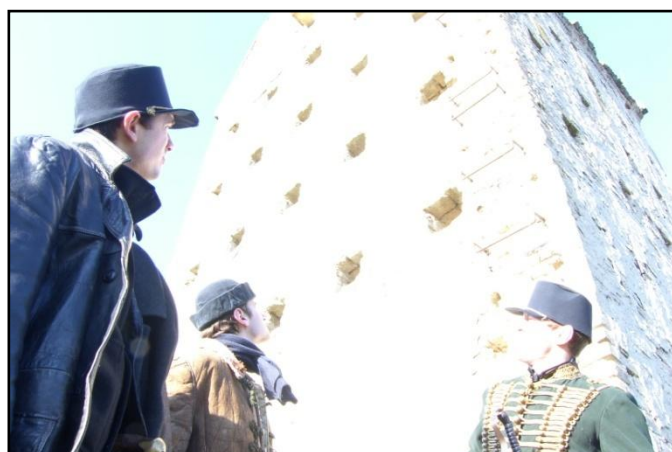
az idők során játékosok jöttek-mentek, átlagosan 4-5 aktív szereplője volt a kalandoknak. A jelenlegi játékosok átlagéletkora 22 év, többen a kezdetektől részesei kalandjainknak. A játéköröket heti rendszerességgel tartjuk, péntek délután a Helytörténeti Gyűjteményben. Egy-egy történelmi korszakban akár több évig is játszunk, azonban egy „évad” rendszerint egy iskolai tanévet jelent, s a nyári szünetekben a játék szünetel.

A tíz éves jubileum alkalmából, 2012. december 29-én egy élő szerepjátékot szerveztünk, ahol a karaktereinket valóban megismerésítettük. A játék 1867-ben, a kiegyezés évében játszódott Mezőhegyesen, és városszerte az 1848-as forradalom hagyatékát, korabeli relikviákat kerestünk, ezzel is tisztelve történelmünk egyik legfontosabb eseménye előtt. Korhű és korabeli ruhákat, jelmezeket viseltünk, hét és fél óra alatt meglátogattuk a város történelmi épületeit. Rejtvényekkel és csapdákkal, ügyességi feladatokkal és egymással is meg kellett küzdenünk. Térképdarabokat kerestünk például a Szent György római katolikus templomban, a Központi istállóban, az Északi kaszárnyában, ereklyéket a Fedeles lovardában, öreg gesztenyefák odvában, a külsőkemencés Csikóslakokban, a Hangai postakocsi állomás pincéjében, a temetőben, a 39. majori zabtoronyban. Az élő játék után következett a klub találkozója, melyre a jelenlegi és a volt játékosok jöttek el. A kötetlen beszélgetést és a vacsorát követően **Varga Krisztián** klubtársunk előadását élvezhettük. Emléül a tíz évre mindenki kapott egy pólót, rajta a klub logójával. Ezúton szeretném megköszönni **Jeszenka Zoltánnak**, **Pap István Tibornak** és a **Tarkó családnak**, hogy lehetővé tették jubileumi rendezvényünket!

Nagy-György Tamás klubtag

Elveszett látóhatár

Az Úr 1867. esztendejében december hó 29. napján Warady Lőrincz utász katona, Mattyassovszky Manó kalandor lelkületű költő, Krenszki Antal ménésintézeti vadász, Kanizsai Szervüzký Gábor tábori lelkész, s velük Füzessy Nimród kincs vadász és tolvaj útra kelnek a mezőhegyesi katonai pótló előállító telepen. Céljukat pedig, miszerint feltalálják az 1848-iki revolúció hagyatékát, bizton elérhetik egy napló segedelmével, melyet Warady nagyapja, Felix Warady néhai méneskari huszár hadnagy hagyományozott volt unokájára. A relikviák rejtekhelye a szép emlékü ősz által - ki maga is kivette részét ama világmegváltó eseményekből - vettettek papírra az Emberkórodában. Az öreg katona mintha csak a könyv megírásának ideje eránt nyert volna valami kedvezést a mi Urunktól, az utolsó bejegyzések elvégzése után sietve megtért Hozzá. Nagyatyja naplóját az ifjú Warady mint hiteles forrást tartja számon, s más személyeknek általengedni vonakodik, ámde annak okáért, nehogy kettős útra költség pazaroltassék, Warady akképpen állította össze a kutató csapatot, hogy minden fő a lehető leghasznosabb szolgálatot tegye a kutatásnál. Miután a méntelep parancsnoka, Zalabéri Horváth János Alezredes Úr szíves volt az ottani szabad vizsgálási és fölkeresési engedélyt megadni, egy társaskocsit is a kutatók rendelkezésére bocsátván az ügy sikerében hatékonyan közremunkált.

Az élő szerepjáték (live fantasy) képei

MEGHÍVÓ

A MEZŐHEGYESI TÖRTÉNELMI SZEREPIJÁTÉK KLUB
10 EVES FENNALLÁSA ALKALMABÓL RENDEZETT
PROGRAMOKRA **2012. XII. 29.**

MEZŐHEGYES VÁROS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE
5820 MEZŐHEGYES, SZENT GYÖRGY TÉR I.

7.00: GYŰLEKEZŐ

8.00: ELVESZETT LÁTÓHATÁR - LIVE FANTASY KALAND AZ 1848-49-ES
SZABADSÁGHARC KORÁBÓL

UTAZÁS TÁRSASKOCSIN

WEBKAMERÁS KAPCSOLAT
PROJEKTOROS VETÍTÉS

EGYKORÚ JELMEZEK,
FEGYVEREK, KELLÉKEK

16.00: A KLUB
EGYKOR VOLT
ÉS JELENLEGI
TAGSÁGÁNAK
TALÁLKOZÓJA
ARCHÍVUM
10 ÉV
KALANDJAI

KÖTETLEN
BESZÉLGETÉS

ELŐADÁSOK

Advanced
Dungeons & Dragons

18.00: VACSORA

AJÁNDÉKOZÁS

CSOPORTKÉP
KÉSZÍTÉSE

TARKÓ GÁBOR
DM

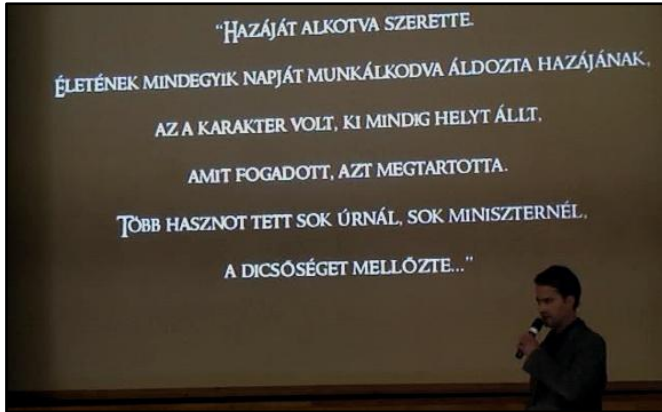

József Attila Általános Művelődési Központ

[HTTP://WWW.MHMUZEUM.HU](http://www.mhmuzeum.hu)

3. Előadások, publikációk, múzeumi órák és tanári nap Helytörténeti vetélkedő és műkincsleltár (diákpályázat)

Továbbra is igyekszem konferenciákon, szakmai fórumokon népszerűsíteni a Gyűjteményt, feltárni és közzé tenni városunk múltjának történetét. Az elmúlt évben többek között 2012. június 8-án Mezőhegyes rövid történetét mutattam be a Génbank Semex Magyarország Kft. konferenciatermében. 2012. október 10-én a Kozma Ferenc Napok keretén belül a József Attila Általános Művelődési Központban, decemberben a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény Mezőhegyesi Oktatási Egységének kollégiumában tartottam előadásokat diákoknak.

A Hegyesi Harsona című helyi médiumban a császári Japán és Mezőhegyes kapcsolatáról írtam cikket, **Stefano Golini** polgármester kérésének eleget téve, **Miliczky Erzsébet** konzul segítségével hamarosan testvérvárosunkban, Mordanoban jelenik meg szakmai publikációm - olasz nyelven - a mezőhegyesi 1848-49-es eseményekről. A cikk és a publikáció szövege, valamint a publikációhoz tartozó rövid életrajz alább olvasható. Közreműködtem a Magyar Turizmus Zrt. Spanyolországi Külképviselte és a Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság szervezésében, a Tourinform - Maroshát közreműködésével 2012. szeptember 5-7. időpontban megvalósult *spanyol lovas szakmai study tour* programjának megvalósításában. Fogatos városnézésen, a 39. majorban és a temetőben, valamint a Helytörténeti Gyűjteményben kalauzoltam a spanyol vendégeket. A spanyol *Excelente* című lap 2013 februári számában a Gyűjteményben készült fotót is közöltek. A megjelenés fontosságát, jelentőségét emeli, hogy az IBERIA légitársaság fedélzeti magazinjában jelent meg, így minden olyan országba is eljutott, ahová ez a légitársaság repül (a fedélzeti magazin jellege miatt egy hónapon keresztül naponta több tucat repülőjáraton került az utazóközönség kezébe). A megjelenést a FITUR idegenforgalmi kiállításra időzítették és az IBERIA standján is osztogatták, ami több tízezres pótlólagos érdeklődést jelent, nyolc oldalas terjedelme a kiadvány leghosszabb képes beszámolója között van jelen (Mezőhegyes mellett a ménesintézet egykori fiókéntézet, Bábolna is bemutatásra kerül). A kiadvány az interneten az alábbi linkre kattintva érhető el:

<http://bluevista.ceros.com/iberia/excelentefebrero2013/page/1>

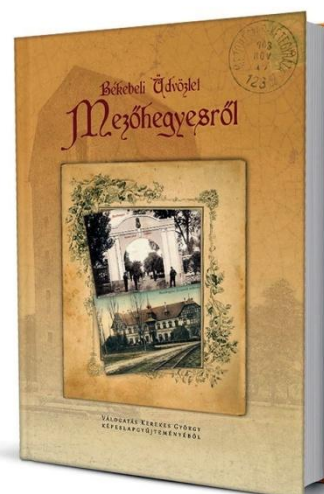
Az Excelente című spanyol lap 2013 februári számának oldalai

Kerekes György, a Mezőhegyesi Város- és Környezetvédő Egyesület elnökének felkérésére előszót írtam **Szabó Margit: Élet az uradalomban** című írásához, a tizennegyedik *Mezőhegyesi Füzet*hez. A könyvecskét 2012. december 11-én a Platán-díj átadó ünnepségen mutathattam be az érdeklődőknek a József Attila Általános Művelődési Központban. Az előszó szövegét és a Gyűjtemény fotóarchívumából származó borítóképet csatoltam a beszámoló szövegéhez.

2012 májusában a szerző megtisztelő felkérésére lektoráltam **Kerekes György: Békebeli Üdvözet Mezőhegyesről** című képeslapkönyvét.

Múzeumi órák, tanári nyílt nap

Továbbra is heti rendszerességgel tartok tematikus múzeumi órákat az általános és középiskolai osztályok számára. Az elmúlt évben a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény mezőhegyesi oktatási egységének több mint 400 tanulója vett részt múzeumi órákon. A múzeumlátogatás több tantárgy tanmenetében és az iskola helyi tantervében is megjelenik (*Történelem és állampolgári ismeretek, Történelmi, szociális és állampolgári kompetencia, Kommunikáció, Társadalomismeret, A hatékony, önálló tanulás, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, stb...*) **2013. április 18-án a Lótartó és lótenyésztő Szakma Kiváló Tanulója országos verseny felkészítő tanárai és a résztvevő diákok az ország számos pontjáról érkeztek a Gyűjteménybe**, a helyi látogatókkal együtt mintegy 50 fő. Április 22-én az általános iskola múzeumi sétáján 45 nyolcadikos, 46 hetedikes, 41 hatodikos és 33 ötödikes kisdíák vett részt osztályonként egy fő pedagógus kíséretében. Múzeumi órákon és segítő diákként 62 Harruckernes diák vett részt, ugyanakkor az április 24-én szervezett tanári napon csupán 16, a Szent György-napi városi rendezvény két napján pedig csupán 26 fő volt kíváncsi a kiállításainkra.

TISZTELT KOLLÉGÁK!

2013. ÁPRILIS 24-ÉN, SZERDÁN 14-17 ÓRA KÖZÖTT

SOK SZERETETTEL MEGHÍVLAK BENNETEKET
MEZŐHEGYES VÁROS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYÉBE
EGY RENDKÍVÜLI TÁRLATVEZETÉSRE ÉS VETÍTÉSRE!

A MÚZEUM TIZENKÉT ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSSAL BÜSZKÉLKEDHET:

BALANYI MIKLÓS TEREM (ISKOLAMÚZEUM, A SZÁZ ÉVES MAJORI ISKOLA)
A MEZŐHEGYESI CUKORGYÁR TÖRTÉNETE (TECHNIKATÖRTÉNETI ÉS HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
RÉGÉSZETI GYŰJTEMÉNY (VIDÉKÜNK RÉGÉSZETI KIÁLLÍTÁSA AZ ŐSKORTÓL A TÖRÖK-KORIG)
CSELÉDEK, SUMMÁSOK, SZAKMÁNYOSOK (NÉPRAJZI ÉS HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
A MEZŐHEGYESI ÚTTÖRŐCSAPATOK TÖRTÉNETE (HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
SZÁMÍTÓGÉPTÖRTÉNELEM (INFORMATIKAI ÉS TECHNIKATÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
MEZŐHEGYES A BOLDOG BÉKEIDŐKBEN (A FEKETE ISTVÁN TEREM FOTÓKIÁLLÍTÁSA)
MEZŐHEGYES 1956-2006 – FORRADALOM KIS BUDAPESTEN (HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
125 ÉVES AZ ARADI ÉS CSANÁDI EGYESÜLT VASUTAK ÉS MEZŐHEGYES ÁLLOMÁS
(HELYTÖRTÉNETI ÉS TECHNIKATÖRTÉNETI-KÖZLEKEDÉSI KIÁLLÍTÁS)
DR. ISASZEGI JÁNOS MÉRNÖK VEZÉRŐRNAGY RELIKVIÁI (ÉLETRAJZI KIÁLLÍTÁS)
SZÁZ ÉVES A MEZŐHEGYESI SZAKKÉPZÉS (ISKOLATÖRTÉNETI, TECHNIKATÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS)
TESTVÉRVÁROSOK TERME (MEZŐHEGYES TESTVÉRVÁROSAI ÉS PARTNERTELEPÜLÉSEI)

CÍMÜNK:

SZENT GYÖRGY TÉR 1.
(A RÉGI NAGYISKOLA)

TÁRKÓ GÁBOR

KEDVEZMÉNYES BELÉPŐJEGY: 1 00 FT (A CSALÁDTAGOKNAK A BELÉPÉS INGYENES)

A Meidzsi-reform és a Magyar Királyi Állami Ménesbirtok

Az osztrák-magyar kiegyezés évében, 1867-ben lépett trónra Japánban Meidzsi császár. A Meidzsi-reformok vezéregyénisége maga a császár volt, bár tényleges szerepe a nagyarányú politikai és szociális változásokat eredményező intézkedésekben máig vitatott. Japánban felszámolták a feudális maradványokat, központosították és korszerűsítették a közigazgatást, bevezették az általános tankötelezettséget - számos „nyugati tudományt” is felvettek a tantervbe. Nyugati mintára alakították át a kormányzati, gazdasági és pénzügyi rendszert. Jelentős iparosítás kezdődött, meghirdették a törvény előtti egyenlőséget, földreformot hajtottak végre és eltörölték a samurájok kiváltságait. Az új hatalmi elit egy részét a gazdag délnyugati országrész samurájai alkották, ugyanakkor 1877-ig több samurájlázadás tört ki a rendszer ellen. A főváros a nevét Tokióra („keleti főváros”) változtató Edó lett.

A reformok elsődleges célja volt a hadsereg újjászervezése, hamarosan Japán is a modern, imperialista nagyhatalmak sorába lépett. Mozcékony, erős hadiflottát építettek; az új szárazföldi hadsereget parasztokból sorozták, nyugati egyenruhában és főként nyugati tüzfegyverekkel, puskákkal harcoltak. A japánok nagy hangsúlyt helyeztek a külföldön megszerzett ismeretekre, ezeket elsősorban a gazdaság felépítésében és a harcászathoz hasznosították. Így jutottak el Mezőhegyesre, ahol természetesen a lótenyésztést tanulmányozták.

A dualizmus korában kezdett kibontakozni Japán és Magyarország kapcsolata, Japán és az Osztrák-Magyar Monarchia 1869-ben hivatalos államközi kapcsolatot létesített. Több magyar utazóról, kutatóról, műgyűjtőről számolhatunk be, akik jártak Japánban és tudósítottak a távoli országról. A félszáz tagot számláló Iwakura-küldöttség

két évet töltött külföldön, hogy behatóan tanulmányozza a nyugati civilizációt. 1873-ban Bécsben is jártak, ahol gróf Andrassy Gyula külügyminiszter fogadta őket. Az 1904-1905-ben zajló orosz-japán háborúba a Monarchia két magyar tisztet, Dányi Bélát és Ferenc Ervint küldte megfigyelőnek. Külföldiként Reményi Ede hegedűművész játszhatott először a császár előtt 1886-ban, és még sorolhatnánk. A japánok közül viszont nagyon kevesen fordultak meg hazánkban, ne felejtjük el, hogy a japán társadalom korábban hosszú ideig elzárkózott a külvilágtól. Éppen ezért érdekes, hogy a századfordulón a japán császári lovasság tisztjei ellátogattak a Magyar Királyi Álla-

mi Ménesbirtokra, ahol gróf D'Orsay Olivér ezredes, ménesparancsnok fogadta őket. Tóth István református lelkész városunk történetéről írt munkájához még használhatta a Ménesbirtok régebbi vendégkönyveit. „Megmaradt a Ménesbirtok egyik vendégkönyvkötete, amely mindössze két évtizedet ölel fel, mégis, a könyv bizonyossága szerint 1883 és 1902 között Ausztrália kivételével mindegyik világrészből jártak szakemberek és érdeklődők Mezőhegyesen..., olyan távoli országokból is, mint Japán, Kína, India, Egyiptom...”

Az első fotón Motohiko Nagayama őrnagy látható 1900-ban a Parancsnokság épülete mögött. A kép bal oldalán látható, félrehúzott mellfa bizonyítja, hogy bizony a Parancsnokság épületében akkoriban még lovat is tartottak. (Az épület azért lehet kevésbé ismerős olvasóinknak, mert a felvétel az átépítés előtti, eredeti állapotot mutatja, mégpedig az épület mögött egykor volt „angol ízlésű növények parkja”, vagyis az angolkert felőli nézetből.)

A másik felvétel a japán lóvásárló delegáció tagjait örökíti meg. Az 1904-ben készült amatőrkép a sikeres vásár után készült a vevőkről és az eladókról, s láthatóan valamennyiük arcáról elégedettség sugárzik. A Meidzsi-reformok a nyugati, modern világ számos kulturális vívmánya mellett annak szokásait is átültették Japánba, így az öltözködési szokásokat is. Érdemes megfigyelni a delegáció tagjainak utazóruháját. Az akkor divatos, keskeny, kihajtott gallérral készült szövetkabátot, s hozzá keménykalapot viseltek. /Forrás: Helytörténeti Gyűjtemény fotóarchívuma, a felvételeket gyűjtötték: Kerekes György és Cseh Pál./

Tarkó Gábor történész, tanár

Tarkó Gábor
Menedéke volt a szökevényeknek, s börtöne a hazafiaknak
Mezőhegyes 1848-49-ben

Az 1848-as eseményeket megelőzően Mezőhegyes az osztrák hadügyminisztérium által kezelt katonai ménes volt a magyar Alföldön, amely 1827-ben 37 házban 149 lakost számlált, 1850-ben pedig 1495 lakosa volt. Ezek mind katonák voltak, s általában két zászlóalj tartózkodott itt. Kiváltságos területe sem egyházi, sem világi tekintetben nem tagozódott be Csanád vármegyébe, „ország volt az országban”.

Friedrich Boxberg őrnagyként vette át az Intézetet 1830-ban. Lószakértőként, gazdasági szakemberként és Mezőhegyes arculatának formálásában is maradandót alkotott. Vasszigorral igazgatta a ménest, s bár folytatódott az idegen tenyésztők behozatala, véget vetett a „kaleidoszkópszerű” keresztezéseknek. Lóvásárlásai közül a legfontosabb Furioso megvétele volt, ami később fajtaalapító lett. Korábban a ménes ellátása céljából főleg zabot termesztettek, de emellett jelentős volt az őszi árpa és a búza termesztése is. Kísérleteztek rozssal, tavaszi árpával, baltacimmal, repcével, mustárral, moharperjeféleségekkel és sárgarépával. 1842-ben belépett a gomborka és a mustár, kukoricát pihentetett ugarban 1843-ban termesztettek először. A kísérletek kezdetben veszteséggel zárultak, de a birtok egészében véve a legjobb úton járt a gazdaság racionalizálása felé. Számszerű adatokat Fényes Elek ügyvéd, statisztikus szolgáltat 1847-ben: „A ménesbeli lovak száma már harminc évek óta mindig 3000 körül van, melyek közt rendszeren hétszáz egynéhány anyakanca. (...) A ménest tápláló mezei gazdaság 200 ökörfogatot, s nyáron 7000 embert foglalatostkottat. Elvettetik évenként 10 000 mérő gabona és zab, s szénát 2-300 000 mázsát gyűjtenek.” Az ezredessé előlépő Boxberg parancsnok folytatta Mezőhegyes erdősítését is, fásította a pitvarosi utat, s ezen felül még 20 hold erdőt telepíttetett. 1848-ban 1152 holdnyi erdő volt Mezőhegyesen. Ő építtette a város határában ma is álló zabtornyokat, valamint 1846-1847-ben az „Emberkórodát” (kórházat). V. Ferdinánd császár 1843-ban az ő kérésére engedélyezte a Szent György katolikus templom felépítését. A terveket Ferdinand Handl osztrák építész készítette az akkori császári és királyi katonai stílusnak megfelelő klasszicista stílusban.

Mezőhegyes 1848-49-es történetében nem voltak ütközetek, a ménessel kapcsolatos csatákat tollal vívták. A mezőhegyesi német származású tisztek, valamint a nemzeti kormány között érthető módon azonnal konfliktus keletkezett. A parancsnok és a tisztikar augusztus 16-i, kényszerű esküje előre vetítette, hogy nem fogják kiszolgálni a szabadságharcot. Több alkalommal is kiderül jelentéseikből, hogy szándékosan messze alatta teljesítettek képességeiknek. Az Intézet nem fizette ki a reá kirótt 882 pengőforint 45,5 krajcárt kitevő hozzájárulást az országgyűlési költségekhez, a császári színeket többszöri felszólítás ellenére is vonakodtak lecserélni magyarra.

A márciusi vér nélküli forradalom s a magyar nemzeti mozgalom sikerei arra ösztönözték a hazai nemzetiségeket, hogy maguk is fellépjenek nemzeti jogaikért. Széles körű önkormányzatot, nyelvhasználatot kívántak, s ezzel szembekerültek a magyar kormánnyal. A kormány az egyének jogait kezdettől szavatolta, de politikai nemzetként csak a magyart ismerte el. A szabadságharc tragikus vonatkozása, hogy a császári és cári csapatok mellett a magyar honvédségnek a honi nemzetiségi felkelésekkel is harcolnia kellett. A délvidéki szerb nemzeti mozgalmat az első pillanattól támogatta a Török Birodalom fennhatósága alatt álló Szerbia, s ezért a Batthyány-kormány ezt tartotta a legveszélyesebbnek. 1848. május 13-án a karlócai gyűlésen a szerbek vajdát s mellé főtanácsot (fődobort) választottak. Kijelentették továbbá, hogy a szerbek a magyar korona alá tartozó, de „politikailag szabad és független nemzet”. Hrabovszky altábornagy június 12-i támadása után az eseményeket már nem lehetett megállítani, s a szerbek pár nap múlva elfoglalták Titelt, s ezzel ellenőrzésük alá vonták a Duna-Tisza összefolyását. A felkeléssel szembefordítható erő, a térségben állomásozó vagy oda vezényelhető sorkatonaság élén zömében osztrák vagy legalábbis császárhű érzelmű tisztek álltak, mint Mezőhegyes esetében is. A tisztikar akadályozta a katonák átlépését a honvéd seregbe és nem adott fegyvereket, lószerszámokat sem. Boxberg ezredes június 21-én kelt levele szerint „egyetlen felesleges fegyver sincs Mezőhegyesen”. Mint írja, a lovas katonaság csak karddal van felfegyverezve, s éppen annyival, amennyi szükséges, s a gyalogos őrosztály is csak éppen annyi puskával van ellátva. A vadászfegyvereket nem említi. Sorait az alábbi udvarias formulával zárja: „Igen fájlalom tehát, hogy a kölcsön kért fegyverekkel nem szolgálhatok, de óhajtom, hogy más esetben szolgálatra való készségemet bebizonyíthassam.” A

parancsnokság feltűnően kevés, csupán 172 nyerges és 63 háts lovát küldött a háborúba. A magyar kormány Németh János nyugalmazott őrnagyot küldte ki revizornak. Kiderült, hogy sokkal több, hadicélokra alkalmas ló van, mint amennyit Boxberg ezredes a kormánybiztosok által kért listába felvett. Ugyanakkor Kossuth Lajos 1848. november 22-i, a hadügyminisztériumhoz írt rendeletében kételyeket támaszt Némethtel szemben is: „...a kiküldött Németh János őrnagy egyéniségében nem találok fel azon tulajdonokat, melyek annak eljárását biztosítanák, Németh János a mezőhegyesi ménes parancsnoknak sógora, s egy alkalommal maga is ezekből úgy nyilatkozott nálam..., hogy sógora ellen, ha a szükség úgy hozná is magával, erélyesebb eljárásra nem hajlandó...”. Kossuth végül 1848. december 24-én elmozdította Boxberg ezredest a ménes éléről, majd 1849. május 17-én a szabadságharc fővárosából, Debrecenből levelet küldött a hadügyminisztériumnak, melyben megparancsolta az ezredes kiutasítását. Miután Friedrich Boxberg nyilatkozatot tett, hogy Magyarország és annak kormánya ellen soha fegyvert nem fog, a hadügyminisztérium nyílt rendeletével május 28-án elhagyta Mezőhegyest.

A Mezőhegyest érintő ugyancsak fontos konfliktus egyik szereplője a hadügyminisztérium, illetve az Országos Honvédelmi Bizottmány, másik szereplője a vármegye volt. A konfliktus alapja ismételten Mezőhegyes kiváltságos helyzete, mely a szabadságharc éveiben mit sem változott. 1848-ban a megyei bizottmány öröklő a nemesi közgyűlés hatáskörét. A súlyosbodó terhek mellett Csanád szerette volna javára fordítani a kebelében található híres ménest. A tartalék lovas sereg téli szállását sikertelenül próbálták Mezőhegyesen berendezni (földrajzi fekvése mellett az itt működő fedett lovarda miatt lett volna erre alkalmas). A konfliktus magját jelentette a mezőhegyesi katonák átlépése a nemzetőr seregbe, majd az önkéntes honvédek közé. Az átlépés kérdését Mészáros Lázár november 24-én kelt levele zárta le. A hadügyminiszter megírta a megyének, hogy a mezőhegyesi ménest felvigyázó huszárokat semmilyen más szolgálatra nem lehet alkalmazni. A tisztikar és a miniszter tiltó rendelkezései mégsem tartották vissza azokat, akik harcolni akartak a hazáért, viszont ide vonzották azokat, akik nem. Voltak, akik Mezőhegyesről menekültek, és voltak, akik Mezőhegyesre. Például decemberben a sajtényi bírő, Göbölös László átír Markovics Antal első alispánnak, hogy sorshúzás alá eső 19 éves ifjak elfogatását eszközölje ki az Intézetnél. A sajtényi ifjak béresként szolgáló rokonaiknál húzódtak meg a mezőhegyesi pusztákon. A sorshúzásra kirendelt küldöttség felszólítására a ménesparancsnokság altiszteket rendelt ki a pusztára, s maguk a sajtényiek is próbálták hazatérésre kényszeríteni fiaikat. Göbölös két esetről számol be, mikor a mezőhegyesi béreses atyókfiái védelmében kaszára kaptak, s megfutamították a sajtényiakat és a védelmükre kirendelt altiszteket egyaránt.

Mezőhegyesnek, bár az újoncösszeírásokat 1848 szeptemberében elvégezték, nem volt katonaállítási kötelezettsége. A birtokról megszökött ifjakat ezért a környező települések által kiállított nemzetőrök között találjuk. Többen „kincstári tulajdon elvitelével is, örállásról szöktek meg”. Fiatal, önálló egzisztenciával nem rendelkező béreses, egyszerű közkatonák voltak. A sorozóbizottságok értékesebb emberanyagnak tekintették a mezőhegyesi huszárokat és csikósokat, akiknek a táborokban jelentős szerepük volt a többiek kiképzésében és a lovak betanításában is. Több érdekes személyiség is feltűnik az eskütételről szóló jegyzőkönyvekben, mint a Bécsben született Kalatsinyi János „vadász és sütő”. A leghíresebb mezőhegyesi honvéd egy fiatal hölgy volt. Pfiffner Paulina álruhát öltött és Erdélyben harcolt a lengyel származású József Bem tábornok seregében. Hadnagyi rangot szerzett.

A mindennapi élet a szabadságharc éveiben is a megszokott módon zajlott Mezőhegyesen, a birtokon szolgáló tisztek legkedveltebb szórakozása a vadászat volt. A kisvárosias település épületeivel, kiterjedt gazdaságával, kereskedelmi jogaival élesen elkülönült a szomszédos mezővárosoktól és falvaktól. A melegebb hónapokban az Intézetnél szolgáló magasabb rangú tisztek és családtagjaik a szabadban piknikeztek. „Van itt egy nagy kert, melyben részint veteményes, részint angol ízlésű növények gyönyörködtetik a szemet, melyben egy kávéházat is láthatunk. Ünnepi és vasárnapi napokon mindenféle étel hozatik ide, s ekkor Mezőhegyes egy csinos városka képét ölti magára” – írta Fényes Elek. Ez az angol ízlésű kert a hármassugárút által határolt területen feküdt. Skolka András szarvasi tanár, helytörténész mezőhegyesi útja után részletesen leírta az itt egykor volt ritka növényeket. A nyírt élő sövények és a díszfák között virágcserepbe ültetett gyümölcsfák, Kínából hozott virágkülönlegességek és a Jóreménység fokáról hozott szőlő ékesítette a kertet. A tiszt lakások kertjeiben is megtalálhatók voltak az egzotikus virágok, a trópusi díszcserep, díszfák. A főtisztek és családjaik pompától mentes, de komfortos házukban estélyeket is adtak, s ezeken előkelő külhoni vendégek is

megfordultak. A szabadságharc kitöréséig a császárvárosból, Bécsből gyakran látogatták a ménest. A birtok híres lóárveréseit hagyományosan július első napján rendezték. Kossuth leírja, hogy „ezen árveréseknél gyakran maga az igazgató [ezredes] Cseh-Morva Ország s általában a külföld számára szokott tenni vásárlásokat”. A lovak ára ugyancsak borsos lehetett. A ménes átvételét követően, 1848. november 22-én Kossuth megírja a hadügyminisztériumnak, hogy a mezőhegyesről „felhozandó lovakat...jó lesz eladni, s az érettök bejövendő pénzen más alkalmas olcsóbb lovakat vásárlani”. Az istentiszteleteket 1846 nyaráig a parancsnoki épületben kialakított kápolnában tartották, majd a lovasok égi védőszentjének, Sárkányölő Szent Györgynek a tiszteletére felszentelt templomban. A misét Gonczeczky János tábori lelkész celebrálta, aki a feljegyzések szerint tökéletesen beszélt németül, magyarul, csehül és románul. Gonczeczky végezte az iskolai oktatás felügyeletét is, s ő maga is tanított egy altiszt segítségével. A számos kötelezettség ellenére és a kemény munka mellett Mezőhegyes szépsége és kiváltságos nyugalma vonzó volt, elsősorban az idősebb katonatisztek számára. Például Sztriberni Antal nyugalmazott őrmester két ízben is ajánlást kért a megyétől, hogy hadnagyként Mezőhegyesen szolgálhasson. Az első Szathmáry alezredes utasította el, hivatkozva az őrmester hajlott korára, s hogy az Intézetnél minden állás be van töltve. Sztriberni kérésére a megye megismételte az eljárást. Ezúttal a magyar lovasság főfelügyelője, Menyhárt ezredes válaszolt: Pándy Samu elmarasztaló jelentése okán utasítja el a folyamodványt. A mezőhegyesi parancsnok szerint a kiszolgált őrmestert nemcsak életkora, de életmódja sem teszi alkalmassá az itteni szolgálatra. Tekintetbe véve, hogy „a hadjáratok időt kivéve az egész seregnél nincsen terheesebb szolgálat, mint ez Intézet bármely ágaiban”. A mezőhegyesi birtokon szolgálók sorsa valóban nehéz volt. Buda Flora 15 évig szolgált az Intézetnél, s hogy 60 éves korára jobb karját nem tudja használni, a mezőhegyesi kemény éveknek tulajdonítja. Josef Türy mezőhegyesi béres szolgálatban lévén nem tud maga után járni a szomszédos Battonyán kint lévő pénzének. Ami a mezőhegyesi élet szigorúságát illeti, inkább ennek ellentéte volt igaz az itteni haszonbérlokokra. Ebből a szempontból a hadügyminisztérium jó gazdának bizonyult, s kedvezményben részesítette a mezőhegyesi bérlokokat. A szabadságharc éveiben a legvagyonosabb bérlo Ackermann Mihály, aki a Hanga-i épületet (postakocsi állomást és fogadót) bérelte. Alhaszonbérloki közül Kalifáti Demeter vendéglőt üzemeltetett az épületben, Hoffmann Antal pedig valahol a településen boltot. A mézarszék haszonbérloka Friedrich Schäffler volt, míg a mezőhegyesi pékek közül Fadler Lajos „zsemlyesütő” nevét ismerjük. A birtokon „számos kézművesek” éltek. A szabadságharc idején éppen azokat ismerjük közülük, akik felesküdték, s harcoltak a honvédő háborúban. Mezőhegyesen - lévén katonai intézmény - céhek nem voltak, s az Intézet iparcikkokkal történő ellátásából a környező települések céhei vették ki részüket. A szabadságharc idején a „Makói Csizmadia Czéh”, a „Makói Szabó Czéh”, a nagylaki „Magyar és Szür Szabók Egyesült Czéhe”, a battonyai „Egyesült Csizmadia, Szabó, Tímár, Szűcs és Szigyártók Czéhe” és a nagylaki „Csizmadia és Magyar Tímár Egyesült Czéh” fő piacaik között tartották számon Mezőhegyest, illetve az itteni vásárokat. Mezőhegyes még 1789. március 20-án kapta meg az országos vásártartás jogát II. Józseftől, s a következő évben felépült a vásárcsarnok. Évente kétszer, április és október elsején tarthatott vásárt, s ha az vasárnapra vagy ünnepnapra esett, akkor a megelőző vagy a következő hétköznapi napokon kellett megtartani. A messze földön híres vásárokat évről évre sokan látogatták. 1848. március 1-jei keltezéssel bizonyos Újhegyi Eduárd makói lakos útlevelén úti célként a mezőhegyesi hetivásár szerepel. A szabadságharc idején tehát Mezőhegyesnek már hetivásár tartására is volt joga. Az első két fogadó is tulajdonképpen a vásárlók kényelmére épült. A postakocsi állomás és fogadó kényelmes emeleti szobáit a vásárlási szándékkal érkező hadtáptisztek részére alakították ki, míg a méneseket hajtó csikósokat Ómezőn, a Csikós-csárdában szállásolták el. Az előkelőbb Hanga-i épületbe a szállóvendégeken kívül rendes napokon főleg a ménesek tisztek és huszárok jártak szórakozni, a Csikós-csárdában pedig a helyi csikósok és béresek mulattak. Íratlan szabály volt a két hely közti átjárhatatlanság: a csikósokat és a béresek nem látták szívesen a Hangaiban, a tiszteket és huszárokat szintén nem a Csikós-csárdában. A mezőhegyesi vendégfogadók, kocsmák és csárdák összeírásában (1849. július 12) szerepel még egy „fürdőház, kocsmá” bejegyzés, ám ennek azonosítása bizonytalan. A kórház épületében lehetett. Gőzfürdő biztosan volt itt, de ez inkább csak a betegek felépülését szolgálta.

1849-ben új, magyar parancsnoka lett az Intézetnek. Királydaróczi és tasnádi Pándy Samu a forradalom tette ezredessé. Sokak szerint kezdettől kétkulacos játékot üzött: lemásolta Boxberg ezredes

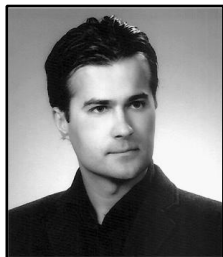
kivárá taktikáját, kereste a német rangidős tisztek barátságát, s jó viszonyt tartott fenn elődjével és elődje fiával is, aki főhadnagyként szolgált a birtokon. Szolgálati ideje alatt hazafiúi cselekedetei is voltak: Battonyán, 1849. május 6-án, a Függetlenségi Nyilatkozat kihirdetése okán rendezett ünnepélyen adakozott a sebesült honvédek javára, biztosította a Honvédelmi Bizottmány által kért lovakat és felszerelést. Például Kossuth a hadügyminisztériumhoz intézett 1848. december 23-i levelében utasítást adott, hogy Pándy „adjon 50 lovat Aradra a lengyelek számára”, valamint „dsidákat”, s hogy „...Mezőhegyesen fegyvert kutasson és küldje Aradra”. Egy bizonyos Lonay Kiewitz tizedes által Battonyán, 1849. január 10-én kiadott fuvar nyugta bizonyítja, hogy a parancsnok valóban küldött nyergeket és lószerszámokat az aradi táborba a lengyel lovas sereg számára. A ménes 1849-ben már csak olyan magas rangú tiszteknek szolgáltatott ki lovakat, akik valamelyik délvidéki ütközetben lovukat elvesztették. Például 1849. január 11-én Kossuth Debrecenben kelt levelében utasítja Pándy Samut, hogy „Szuchodolszki Ferdinánd huszár ezredbeli százados úrnak, ki a verbászi csatákban lovát veszítette el, az álladalmi ménesből egy azonnal használható hátsó lovat nyugtatvány mellett szolgáltatasson ki, s tegye számításba.” A szerb felkelés miatt a hadügyminisztérium megerősítette a ménes védelmét: még február 14-én két század gyalogságot rendelt Mezőhegyes védelmére.

Kossuth Lajos augusztus 1-jén és 2-án Mezőhegyesen tartózkodott, s innen Aradra utazott. Három levelet írt a birtokon, utasításokat adott a ménes menekítésének módjára, a tenyészlovak megmentésére minden áron. 1849. augusztus 4-én Kossuth Aradon kelt levelében intézkedik utoljára a ménessel kapcsolatban. Tudósítja Pándy ezredest, hogy Benedek osztrák tábornok 8000 fős császári haderővel megszállta Hódmezővásárhelyt, s aggodalmát fejezi ki a ménes sorsát illetően. Utasítja Pándyt, hogy sürgősen lépjen érintkezésbe Dembinszky Henrik altábornaggal, s „tőle tudja meg, hogy táborával az ellenség előnyomulásának elejét veheti-e vagy nem?, s ha nem, úgy a kapott szóbeli utasítás szerint legalább is a fajmént onnan tovább szállítani siessen.” A parancsnok futárt küldött Dembinszkyhez, ám az altábornagy evakuálást elrendelő parancsa elkésett. 1849. augusztus 7-én osztrák lovas különítmény érkezett Mezőhegyesre az ifjabb Friedrich Boxberg vezetésével. Pándy ezredest letartóztatták, ám a későbbi változat szerint Pándy a főhadnagy tanácsára ideiglenesen átadta a parancsnokságot. Az is valószínű, hogy Pándy ezredes, Boxberg főhadnagy, Gottschlig százados és más főtisztek közösen találták ki a Julius Jacob von Haynaunak szóló mesét a ménes visszavételéről, s hogy valójában el sem veszett. Ezt adandó alkalommal Gottschlig tálalta a császári főhadiszálláson, Aradon. Pándy Haynaunak küldött jelentésében már a ménes megmentőjének állította be magát, s érdemeit színesítendő azt írta, hogy ennek érdekében életét és vagyonát is kockára tette. Arról is beszámolt, hogy kényszer hatása alatt mennyi lovat adott át a honvéd seregeknek. Haynau személyesen érdeklődött a mezőhegyesi magyar érzelmű személyek iránt. Hermann Egyed egyháztörténeti szerző így ír erről: „...Gonczeky Jánost fogták el Gottschlig mezőhegyesi százados bemondásai alapján, amelyeket Haynau egyenes felszólítására tett meg. Gottschlig szerint Gonczeky...rokonszenvezett Mezőhegyesen különösen a forradalommal. Ő Gonczekyvel nemigen érintkezett, de hallomásból tudja, hogy forradalmi érzelmű volt. Decemberben még a császárért imádkozott, de márciusban prédikációiban már a dinasztia ellen szózkodott”. Gonczekynek Pesten Gottschlig felszínes vádjaihoz képest sokkal komolyabb és súlyosabb vádakkal kellett szembenéznie. Rajta kívül Johann Warady főhadnagyot és Wachtel főorvost is hadbíróság elé állították. Gonczeky János személyes tragédiáját az okozta, hogy egyetlen tiszttársa sem állt ki mellette. A lengyel-német származású tábori lelkész 1849. október 8-án Pesten agyonlőtték. Fő „bűne” az volt, hogy felolvasta templomában a Függetlenségi Nyilatkozatot.

Mezőhegyesen továbbra is Pándy kapott megbízást az ügyek vitelére, sőt a ménesekari felügyelő, gróf Hardegg Henrik lovassági tábornok meg is dicsérte „korrekt magatartásáért”. A félreértéseket elkerülendő, Hardegg utasítására Pándy is Pestre utazott és állítólagos befolyásos barátai segítségével tisztázta magát a hatóságok előtt. Ezzel párhuzamosan nem mulasztotta el, hogy tiszttársai nevét még jobban besározza. Az átállás így lassan árulássá szigorodott a ménes személyzete, az itt megmaradt katonák szemében is. Pándyt hazatérte után a korabeli feljegyzések szerint általános ellenszenv fogadta, s tisztjei is, amennyire lehetett kerültek a vele való érintkezést. Az ezredes nem volt többé ezredes sem. Említett jelentését Pándy mint ezredes írta alá, vagyis a forradalom révén szerzett rangját használta. Meglepő, hogy erre a hibára sem maga nem jött rá időben, sem az őt támogató tisztek nem figyelmeztették. Haynau rögtön felfigyelt rá, s lekezelő hangvételű válaszában azt írta, hogy tudomása

szerint Mezőhegyesen egy nyugalmazott császári és királyi kapitány van a ménes élén, és szigorúan megtiltja Pándynak, hogy az ezredesi rangot viselje. Később Pándy Samu a megyénél fennmaradt 1849. szeptember 18-áról származó levelét már mint százados és parancsnok írta alá.

Mezőhegyes 1848-49-es szereplését sok tekintetben eleve elrendelte, hogy az itt állomásozó tisztek jelentős része császári érzelmű német katona volt, s nem szimpatizáltak a magyar szabadságharccal. A birtokról megszökött katonák többségükben szegény sorsúak voltak, akik nem hagytak hátra családot, s a szerb felkelés miatt nem is az ország egy biztonságos helyét hagyták el, mégis önként hoztak áldozatot a hazáért, mely mindannyiuk számára a szabad Magyarországot jelentette.

Tarkó Gábor 36 éves történész, tanár egy hét éves kisfiú édesapja. Elemi iskoláit Mezőhegyesen végezte, majd a makói József Attila Gimnázium hat osztályos, speciális osztályában érettségizett. A Szegedi Tudományegyetemen szerzett középiskolai történelem szakos tanári oklevelet, elvégezte a régészet szakot és jogot is hallgatott. „Cukorgyári gyereknek” tartja magát. Anyai ágon a nagyszülei és édesapja is az 1997-ben bezárt Mezőhegyesi Cukorgyárban dolgoztak. Szakdolgozatai helytörténeti témákat dolgoznak fel, történészként szakterülete a magyar reformkor, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc és Mezőhegyes kiegyezés utáni virágkora. Noha három kontinens számos országában járt, mindig gyermekkorá mesevilágát, városát tartotta otthonának. Pályája kezdetén két évet tanított Battonyán, s attól fogva Mezőhegyesen szinte minden korosztályt a kisiskolásoktól a felnőttekig. Nagy szerepe volt a helytörténeti gyűjtemény létrehozásában, melynek jelenleg is vezetője. Az intézmény mára Békés-megye legnagyobb gyűjteményes háza lett, jelenleg tizenkét állandó kiállítással a Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. fenntartásában működik. Tarkó Gábor 2001 óta több mint húsz helytörténeti témájú kiállítás létrehozásában működött közre, több nyelven rendszeresen tart előadásokat konferenciákon, iskolákban, civil szervezetek meghívásának eleget téve. Számos szakmai folyóiratban jelentek meg publikációi, a múltán világhírű ménes történetéről többször adott interjút rádió- és televíziócsatornák számára. Pedagógusként is fontosnak tartja hangsúlyozni a szülőföld szeretetét. Tíz éve történelmi szerepjáték szakkört vezet, diákjaival helytörténeti témákat feldolgozó színjelölőadásokat, rádiójátékokat, sőt egész estés kosztümös kalandfilmet is készített már. 2011. június 3-án, a pedagógusnapon magas szintű igazgatói elismerést vehetett át a Békés Megyei Harruckern János Köznevelési Intézmény gyulai központjában. A kitüntetés indoklásában tartósan magas színvonalú pedagógiai munkája, a Mezőhegyes és iskoláinak múltját feltáró évtizedes kutatómunkája, az iskolai nevelés területén is kamatoztatott múzeumi tevékenysége, ünnepségek szervezése szerepeltek. Tarkó Gábor Mezőhegyesen ismert közszereplő, több fontos pályázat projektmenedzsere, eddig két alkalommal indult önkormányzati választáson, s mindkét alkalommal megválasztották önkormányzati képviselőnek; 2011-ben a város polgármester-jelöltje is volt. Hitvallását Oscar Wilde gondolataiból meríti: *„Az ember életének minden egyes pillanatában nem csak az, aki volt, hanem az is, aki lesz.”*

Szabó Margit: Élet az uradalomban

Előszó

Vannak történelmi források, tények, adatok, az emlékezet által megőrzött történetek, szájhagyomány, mindezekből szintetizált szakirodalom, s még oly sok minden, ami rendelkezésünkre áll egy adott történelmi kor, egy régió, település, netalán társadalmi csoport életének megismeréséhez. Kedves professzorom, Kukovecz György tanította nekem, hogy a történelemtudomány sokkal inkább a középkori hét szabad művészethez hasonlítható, mintsem *egzakt* tudomány. Az emlékezés művészete. Az emlékezés, mely által minden generáció egy kicsit átformálja, a saját igénye és ízlése szerint újra és újra elmeséli a történetet. Mindez felkészültséget, elhivatottságot, nem tanulható készségeket igényel, ugyanakkor nagy felelősséggel is jár.

Mezőhegyes ország volt az országban, katonai ménesintézet, ahol csak a dualizmus korában indult meg a polgári fejlődés. A cselédek, summások, szakmányosok a tőkés mezőgazdasági nagyüzem apró fogaskerekei voltak. Sorsuk nem volt könnyű, s mégis – a boldog békeidőkben mindenki ide akart jönni dolgozni, s Kis Budapestként is emlegették településünket. Háborúk, átszervezések, földosztás. A gazdaság szocialista átalakítása, rendszerváltozás, privatizáció. Lélekresz. A cselédsors öröksége – mondják, genetikai kód, amely tovább él a mai mezőhegyesiek mentalitásában. Valóban tovább él? Nem

tudom. Milliós kérdés van, amiről ebben a témában érdemes elgondolkodni, de a legfontosabb mégis a lélekresz, amit őseinktől örököltünk. Érzések ezek; képek, hangok, illatok, ízek, formák, amelyeket az idősebbek még talán láttak, hallottak, érezhettek és megérinthettek. Nekünk, fiataloknak a fantáziánk segítségével, s az ehhez hasonló füzetek segítségével kell kipótolnunk a hézagokat. Sokat kell olvasni a régiak életmódjáról – hogyan szegődtek el, milyen fizetségért, hol laktak, mit ettek, hogyan és milyen ünnepeket ülték. Milyen volt a személyes higiénia, hogyan fűtöttek, mivel világítottak, milyen szokásaik, babonáik voltak. Kirándulásokat kell tennünk a még létező majorokba. 47-ben a majori iskola tantermében mintha éreznénk a friss, jódos víz kórház-illatát, s a kaláni vaskályha szívet is melengető, sugárzó hőjét. 39-ben halljuk a zabtorony lamelláin surranó szemek zizzenését, a kenderrel megrakott kisvasút zakatolását, a sínek előterében legelésző merinó juhokra felvigyázó puli csörgőjét. 57-ben átsétálunk a huzatos komlószáritón, s talán még süthetünk kenyeret a külső kemencében. A cuhárék csúrdöngölőjén át hegedűmuzsika szól, máskor meg málló szocialista jelszavakkal jelölt kultúrotthon üvegtelen ablakain át halljuk az 1956-os forradalom híreit egy Terta rádióból. A szántóföldön bókászva éppúgy megtaláljuk a törött cseréppipákat, mint a Hofherr traktorok vaskörmeit. A kamarási tábla lankái mögött látni véljük a pálcás jelzését, ameddig a munka tartott, s a lebukó napkorong előtt mintha feltűnnének a lakásaik felé elcsigázottan masírozó béresei. „Majd 19-ben megoldódik minden.” – visszhangzik egy megfáradt hang, s mondandóját csak a mezőhegyesi érti. Ennyi maradt csupán, de ha mindezeket az apró megérzéseket képesek vagyunk társítani a történelmi ismereteinkkel, életre hívhatjuk magunkban azt a lélekreszt, amelyet őseinktől örököltünk. Így élnek Ők tovább bennünk.

Tarkó Gábor történész, tanár

81. majori aratók – gyűjtötte Kövesdi Sándorné (MVHGy fotóarchívuma)

Helytörténeti vetélkedő

2012. október 19-én helytörténeti sétát és múzeumlátogatást rendeztünk általános iskolai csapatok részére. A háromfős csapatok egy-egy szülő vagy más felnőtt segítségét is igénybe vehették, hogy a reprezentatív központban és a Gyűjteményben kutatva megválaszolják a feltett kérdéseket. A verseny díjkiosztóját is a Gyűjteményben rendeztük meg. A szervezésben és a lebonyolításban közreműködtek: **Magyariné Kalmár Edit, Perlaki Edit, Zsóriné Kovács Márta**, a rendezvényről fotó és videofelvételeket készítettek **Dobos Ferenc** és **Hájas Gábor**. (A feladatlapot és a rendezvényen készült felvételeket lásd lentebb.) **Nemzeti ünnepeink és a megemlékezések kapcsán is kiváló program lehet a múzeum:** például október 23., illetve a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapján az 1956-tal foglalkozó kiállításunk élményszerű közelségbe hozhatja az eseményeket. Előadásokhoz, megemlékezésekhez, akár színdarabok rendezéséhez installációkat, tárgyakat kölcsönzünk.

MEZŐHEGYES VÁROS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE
5820 MEZŐHEGYES, SZENT GYÖRGY TÉR 1.

**HELYTÖRTÉNETI SÉTA ÉS MÚZEUMLÁTOGATÁS
KÉRDÉSEK ÁLTALÁNOS ISKOLÁS CSAPATOKNAK**

(összeállította: Tarkó Gábor történész, tanár)

1. Melyik major területén találták a régészeti gyűjteményben található újkőkori tokos baltát? _____
2. Hol találták a régészeti gyűjteményben látható török kori bronztányért? Ki gyűjtötte? (2) _____
3. Kinek a nevét bontották le 1956-ban az úttörő kiállításon látható csapatzászlóról? (1) _____
4. Írd le két klasszikus fényképezőgép márkáját, amelyeket a kiránduló úttörők használtak! (2) _____
5. Mekkora a tárolókapacitása a Cukorgyárból származó, CM5400 típusú, 1981-es bolgár gyártmányú winchester és drive-nak? (1) _____
6. Kiknek készült az Arató András-Vaspori Teréz házaspár által a nyolcvanas években kifejlesztett Homelab-4 típusú számítógép? (1) _____
7. Melyik híres mezőhegyesi épület nyugati homlokzatáról származik az '56-os Emlékév tiszteletére berendezett kiállításon látható hatalmas vörös csillag? (1) _____
8. Írj két régi magyar televízió márkát, amelyek szerepelnek a „Mezőhegyes 1956-2006 – Forradalom Kis Budapesten” című kiállítás anyagában! (2) _____
9. Ki hímmezte a néprajzi kiállításon látható szűrt? Mi volt a foglalkozása? (2) _____
10. Kik festették az egykor a Centrál Szálló berendezését képező tulipános bútorokat? (1) _____
11. Mit készítettek a Mezőhegyesi Cukorgyárban a Millennium (a honfoglalás ezer éves évfordulója, 1896) tiszteletére? (1) _____
12. Összesen hány cukorsüveg van kiállítva a Mezőhegyesi Cukorgyár történetét bemutató teremben? (1) _____
13. Mikortól használták a központi iskola kis harangját? (1) _____
14. Mivel büntették a majori iskolákban a rossz gyerekeket? Említs meg legalább két büntetést! (2) _____
15. Kinek a fotói láthatóak a Gyűjtemény fotókiállításán? Ki az a képeslapgyűjtő, akinek a közelmúltban könyve is megjelent „Békebeli Üdvözet Mezőhegyesről” címmel? (2) _____
16. Minek a rövidítése az ACsEV? (2) _____
17. Ki építette a vasúttörténeti kiállítás terepasztalát? (1) _____
18. Mi a rendfokozata Dr. Isaszegi Jánosnak? (1) _____
19. Kitől és mikor kapta Dr. Isaszegi János a kiállításán szereplő imaszőnyeget? (2) _____
20. Kinek a nevét vette fel a Munkaügyi Minisztérium 614. számú Ipari Tanuló Intézete? (1) _____
21. A mezőhegyesi szakképzés száz évét bemutató kiállítás tárgyi emlékei közül társíts egy-egy tárgyat a következő szakmákhoz! (10)
kovács: _____
női szabó: _____
esztergályos (gépi forgácsoló): _____
fodrász: _____
mezőgazdasági gépszerelő, gépjavító: _____
molnár: _____
szíjgyártó: _____
patkolókovács: _____
asztalos: _____
villanyszerelő: _____

22. Mezőhegyes olaszországi testvérvárosai: (2) _____
23. Milyen türkevei népművészeti tárgyak láthatóak a Testvérvárosok termében? Említs meg legalább kettőt! (2) _____
24. Ki tervezte a Ménesudvart lezáró diadalkapukat? (1) _____
25. Ki tervezte a Ménesparancsnokságot, az Északi és a Déli Kaszárnyákat? (1) _____
26. Miből készültek a Központi Istálló eredeti, ma is látható zabtálai? (1) _____
27. Mikor ültették az Ősplatánt? (1) _____
28. Honnan kapta közkeletű nevét a „Hangai” Postakocsi-állomás és Fogadó? _____
29. Milyen célokra használták a majorokban a Hotel Nonius előtt is látható harangot? Említs legalább három példát! (3) _____
- _____
30. A kiegyezés után melyik évben látogatta meg a Ménest Ferenc József császár? Milyen alkotás állít emléket ennek az eseménynek és ki készítette? (3) _____
- _____
31. A Fedeles Lovarda nyugati oldalán milyen helyiség szolgálta az előkelő vendégek kényelmét? _____
- _____

A CSAPAT NEVE:

A CSAPAT TAGJAI:

ELÉRT PONTSZÁM:

HELYEZÉS:

Mezőhegyes, 2012. október 19.

Műkinscseleltár – interaktív játék és pályázat

2012. november 9-én az Országos Rendőr-főkapitányság és a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda közös pályázatot hirdetett. Az interaktív játék célja a muzeális tárgyak szakszerű leltározása, ezáltal kulturális értékeink védelmének elősegítése. **Dr. Kovács Eszter Elza** kolléganőmmel közösen mentoráltuk a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény rendvédelmi szakirányú képzésben résztvevő szakközépiskolásait, akik november és december hónapokban a Gyűjteményben dolgoztak a műkinscseleltáron. Alább a számos elkészült adatlap egyikét közöljük, melyet **Bali Erzsébet** 12.G osztályos tanuló készített.

LETÖLTHETŐ NYOMTATVÁNYOK

MŰTÁRGY ADATLAP

kulturális tárgyak azonosításához

(1)	(2)
(3)	

(4) <i>a tárgy műfaja:</i> használati tárgy tányér	(5) <i>a tárgy neve, címe:</i> török-kori bronztányér	(6) <i>a tárgy alkotója és kora:</i> alkotója ismeretlen, török tányér török-kor (16-17. század)
(7) <i>a tárgy méretei:</i> átmérő: 19,8 cm-20,1 cm, peremátmérő: 2 cm, fenékátmérő: 14,9 cm-15,7 cm, a tányér mélysége: 0,6-0,7 cm, a lemez vastagsága: 0,05 cm, magasság: 2 cm, súly: 6,7 dkg	(8) <i>a tárgy anyaga és készítési technikája:</i> bronz, vésett és poncolt technikával készült	(9) <i>a tárgy jelzése:</i> nincsen
(10) <i>a tárgy becsértéke és az értékmeghatározás alapja:</i> A tárgy értéke 85 000 forint, szakértői vélemény alapján		(11) <i>a tárgy védelmi ill. leltári száma:</i> MVHGy 2003. 01. 03.

(12) a tárgy különös ismertető jegyei (sérülések, ráragasztott cédulák, felírások, stb.):

A tárgy jó megtartású, felületén több helyen kisebb foltokban és a vésetekben zöldpatina látható. A tányér bal felső peremén és hátoldalán apró karcolások vannak.

(13) a tárgy részletező leírása:

Vésett és poncolt díszítésű török-kori tányér, valószínűleg dísztányér. A tárgyat Balanyi Miklós nyugalmazott tanár, Mezőhegyes Város Helytörténeti Gyűjteményének egyik megalapítója gyűjtötte. A bronzlemezből készült tányér a Rajta-erdő melletti lezárt homokbánya területén került elő, 2003 óta látható a Helytörténeti Gyűjtemény régészeti kiállításának anyagában. A tárgy nem publikált darab. Közepén egy törökös öltözetű férfialak látható, aki minden bizonnyal vadászik az őt körülvevő erdőben. A lábánál egy lelőtt madár látható, az alak két oldalán további két - fácánhoz hasonló - madár látható a növények között. Mind a figura, mind a madarak és a háttérben látható növényi ornamentika rendkívül alapos és igényes kidolgozású. A törököknél oly népszerű vésett, poncolt díszítés teszi ezt a tárgyat igazi korszimbólummá.

* Kérjük használja a túloldalon leírt kitöltési útmutatót!

** Az adatlapot lehetőleg nyomtatott betűvel töltsse ki!

KR NNI [Nemzeti Nyomozó Iroda] Műkincsvédelmi Alosztály – Forster Gyula NÖSZK Műtárgyfelügyeleti Iroda

4. Leltárrendszer és archívum

A téli hónapokban természetesen a múzeumi látogatók száma jelentősen csökken. Ezt az időszakot leginkább az új tárgyak leltárba vételével töltöttem. Fontosnak érzem, hogy az értékes régi tárgyakat, településünk emlékeit a Gyűjtemény számára felajánló személyek neve megjelenjen - nem csak a leltárkönyvekben, hanem a kiállítótérben, sőt a helyi médiumokban is. Ezért az új helyi demokratikus röpiratban, a Hegyesi Harsonában - melynek életre hívásában és szerkesztésében magam is részt veszek - igyekszünk rendszeresen megemlékezni azokról a személyekről, akik önzetlen adományukkal, segítségükkel támogatják munkánkat. Alább a Harsona második számában megjelent tudósítás olvasható. Továbbra is ragaszkodunk ahhoz az alapelvünkhöz, mely szerint a gyűjtők, adományozók, a Gyűjteményben társadalmi munkát végző személyek és közvetlen családtagjaik bármikor díjmentesen látogathatják kiállításainkat és rendezvényeinket.

Több száz új tárgy a Helytörténeti Gyűjteményben

A téli hónapok a leltározás és a digitális archívum frissítésének időszaka a Gyűjteményben. Júniusra készül el a Ménes történetéről átfogó képet adó új tárlat, ahol Vitéz Horthy István mezőhegyesi vadászigazolványa is kiállításra kerül. Bemutatják a régi gépműhely kocsifényező műhelyéből származó különleges bognár szerszámokat (képünkön) és **Gress István** patkolókovács szerszámaait is. **Tarkó Gábor**, a Gyűjtemény vezetőjének dédapja huszár-kovácsként harcolta végig az első világháborút. Az informatikai kiállítás **Csathó András István** biológus jóvoltából egy Enterprise számítógép konfigurációval gyarapodott. **Gyulai Éva** tanárnő vasutas emlékszázlót, **Bali Erzsébet** és **Fodor Gábor**, a helyi középiskola tanuló katonai érdemeket és a szocialista éra korszimbólumait adták a Gyűjteménynek (régóta hiányzott már a múzeumból a Skála Kópés gyufásdoboz). **Kövesdi Sándorné** katonai érdemeket, régi pénzeket és méneskari fotókat, **Bulik József** egy abrikter (gyalugép) modelljét ajánlották fel. **Kádi László** paradicsompasszírozót és más néprajzi tárgyakat, **Kocsis János** régi filmtekercseket, a **Nagy-György család** vasutas pályatelefont és zseblámpát, **Törőcsik András** rádiót hoztak be, és még sorolhatnánk. A bölcsőde kialakítása miatt **Molnár Józsefné** és **Otrok Éva** óvodapedagógusok jóvoltából a Cuki-oviból régi bútorok, játékok, diavetítők, szakfolyóiratok, képek kerültek a Gyűjteménybe - köztük harminc éves, a mindennapi higiénéért oktató Makk Marci plakátok. A Gyűjtemény munkatársai ez úton is köszönetet mondanak mindenkinek, akik hozzájárultak a helytörténeti értékek megőrzéséhez, számuk gyarapításához! (Fotó: Nagy-György Tamás)

2012-ben **Dobos Ferenc** informatikus segítségével a Gyűjtemény anyagának csaknem 80%-át rögzítettük egy digitális adatbázisban, további négy kiállítótér anyagának leltározása még folyamatban van (a munkát előre láthatólag csak augusztusra tudjuk befejezni, a nyári szünetben). Az Excel-táblázatok

tematikus egységenként és kiállítótérre lebontva tartalmazzák a leltári számot, a tárgyak megnevezését, darabszámát, rövid leírását, méreteit, korát (évszámot); a felajánlók/gyűjtők és a tulajdonosok (tárgyakat kölcsönző magán- és jogi személyek) adatait, sőt a leltárba vett tételek becsült értékét is. Maximális alaposságra törekszünk: a leltárba felvettünk valamennyi installációt, technikai eszközt, berendezést, bútort, szőnyeget, függönyt, stb... **Folyamatosan frissítém a Gyűjtemény leltárrendszerét, időről időre ellenőrzöm annak pontosságát.**

Microsoft Excel - Egyszerűsített leltárkönyv								
A	B	C	D	E	F	G	H	I
107	2004.28.33	kézzel festett porceláncsésze és csészealj aranyozott szegéllyel	19. sz. vé	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	8 000 Ft
108	2004.28.34	csipkészegő		1	kb. 40 cm	Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	300 Ft
109	2004.28.35	ön gyertyatartó		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	2 000 Ft
110	2004.28.36	cserge		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	4 500 Ft
111	2004.28.37.1-4	régi könyvek	Tórnórkény: Jegenyék alatt, Durkheim: A szociológia módszere, Szinnyei: Novella és regényirodalmunk..., Kállay: A szerb felkelés felkész állapotban	4		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	6 000 Ft
112	2004.28.38	csontkorcsolya		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	3 400 Ft
113	2004.28.39	német térképtálasz	20. sz. ek	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 800 Ft
114	2004.28.40	golyóöntő kanál		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 500 Ft
115	2004.28.41	biciklisengő	Herkules kerékpárról	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	4 000 Ft
116	2004.28.42	I. világháborús zománczott katonai kulacs	1917	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	3 000 Ft
117	2004.28.43	mázás asztali csupor virágdíszítéssel		1		MVHGy	Tarkó Gábor	1 200 Ft
118	2004.28.43	régi villamos szerelvény porcelángombákkal		1		MVHGy	Tarkó Gábor	800 Ft
119	2004.28.44	csirkevályú		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	500 Ft
120	2004.28.45	pocokfogó		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	700 Ft
121	2004.28.46	liszesszita		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	2 800 Ft
122	2004.28.47	kovácsolt szeg		1		MVHGy	Tarkó Gábor	300 Ft
123	2004.28.48	juhnyíróolló		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	3 000 Ft
124	2004.28.49	bika orrfogó (vezető)		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	2 400 Ft
125	2004.28.50	szalmafonat		1		MVHGy	Tarkó Gábor	10 Ft
126	2004.28.58	kömpocólo (?)		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	400 Ft
127	2004.28.51.1-2	kukorica szárvagóg	az egyik szerszám kovácsolt	2		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	3 000 Ft
128	2004.28.52	kenyér mozgatószára szolgáló eszköz feje		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 200 Ft
129	2004.28.53	molnárkánál	enyhén szúvas	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 100 Ft
130	2004.28.54	vetelő		1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 300 Ft
131	2004.28.55	"Nikotex" Magyar Dohány Áruháza	alumínium reklámtábla	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	1 000 Ft
132	2004.28.56	"kukoricapuska"	kézi szemes vetőgép	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	3 800 Ft
133	2004.28.57	kacor	szőlőmetsző kés	1		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	4 000 Ft
134	2004.28.58.1-2	vaskorcsolya	egy pár, felületét rozsdá borítja	1 pár		Tarkó Gábor	Tarkó Gábor	2 000 Ft
135	2004.29.01	alpakka mérice merítő fuillel		1		MVHGy	Tarkó Mihály	400 Ft
136	2004.29.02	tökgyalu		1		Tarkó Gábor	Tarkó Mihály	950 Ft
137	2004.29.03	"Stropax" borotvapenge élező		1		Tarkó Gábor	Tarkó Mihály	3 000 Ft
138	2004.29.04	kézi kukoricadaráló	hiányos, hajlókár törött	1		Tarkó Gábor	Tarkó Mihály	2 500 Ft
139	2004.29.05	gallyazóolló	nyél nélkül	1		Tarkó Gábor	Tarkó Mihály	3 200 Ft
140	2004.29.06	kukoricatörkölő		1		Tarkó Mihály	Tarkó Mihály	2 000 Ft
141	2004.29.07.1-2	kukoricafoszlók	az egyik spárgával átkötött faár	2		Tarkó Mihály	Tarkó Mihály	1 350 Ft
142	2004.30.01	falvédő	"Aki jól tud sütni-főzni, annak könnyű férjhez"	1	80x63 cm	Tarkó Gábor	Tarkó Mihályné	2 500 Ft
143	2004.30.02	falvédő	"Úgy kell gazdálkodni, hogy jusson is, maradjon"	1		Tarkó Gábor	Tarkó Mihályné	2 500 Ft

Microsoft Excel - Egyszerűsített leltárkönyv								
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	2004.45.09	Az úttörőmozgalom története	tabló	1		MVHGy	Balanyi Miklós	500 Ft
11	2004.45.10	Az úttörők 12 pontja	lécezett plakát	1		MVHGy	Balanyi Miklós	3 000 Ft
12	2004.45.11.01-02	"Ejjen Árilis 4!"	molnó	2		MVHGy	Balanyi Miklós	1 400 Ft
13	2004.45.12	album Petőfi Sándor életéről		1	1977	MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
14	2004.45.13.01-02	kisdobos zászlók farkasfogas		2		MVHGy	Balanyi Miklós	4 000 Ft
15	2004.45.14.01-7	oktatási segédletek, szemléltető ábrák, írásvetítő fóliák		75		MVHGy	Balanyi Miklós	25 000 Ft
16	2004.45.15	"Nem térték e táj" mozgalom jelvényének másolata, falidisz	készítette Balanyi Miklós	1		MVHGy	Balanyi Miklós	3 000 Ft
17	2004.45.16.01-5	úttörőszájto és ismeretterjesztő kiadványok	Úttörővezető, Pajtás, Táborút, Kisdobos, Úttörő és más kiadványok	53		MVHGy	Balanyi Miklós	7 000 Ft
18	2004.45.17.01-2	oklevelek és emléklapok		21		MVHGy	Balanyi Miklós	36 000 Ft
19	2004.45.18	fotó, az 1963. évi megyei úttörő négytusa-bajnokság győztesei		1		MVHGy	Balanyi Miklós	800 Ft
20	2004.45.19.01-2	kuturális és sportversenyeken szerzett érmék, medálók		25		MVHGy	Balanyi Miklós	18 500 Ft
21	2004.45.20	"15 éves az Úttörőmozgalom"-vállalások, plakát		1		MVHGy	Balanyi Miklós	1 000 Ft
22	2004.45.21	A kisdobosok 6 pontja - plakát		1		MVHGy	Balanyi Miklós	3 000 Ft
23	2004.45.22.01-02	úttörőfalakozók plakátjai		2		MVHGy	Balanyi Miklós	3 100 Ft
24	2004.45.23	úttörőzászló	csapatzászló - A 3281. sz. Petőfi Sándor Úttörőcsapat zászlaja	1	1949	MVHGy	Balanyi Miklós	10 000 Ft
25	2004.45.24.01-02	úttörő emlékkendők		4		MVHGy	Balanyi Miklós	4 800 Ft
26	2004.45.25.01-02	kisdobos és úttörő nyakkendők		8		MVHGy	Balanyi Miklós	6 000 Ft
27	2004.45.26.01-02	az első őrsi zászló	az országos központ adta ki	2	1948	MVHGy	Balanyi Miklós	4 000 Ft
28	2004.45.27.01-02	őrsi zászlók		8		MVHGy	Balanyi Miklós	8 000 Ft
29	2004.45.28.01-02	őrsi zászlók jelvényekkel és mozgalmi szimbólumokkal		2		MVHGy	Balanyi Miklós	2 400 Ft
30	2004.45.29.01-02	"Expedíció a jövőbe" mozgalmi jelkép és falidisz	készítette Balanyi Miklós	2		MVHGy	Balanyi Miklós	5 400 Ft
31	2004.45.30	"Úttörők a hazáért" falidisz	készítette Balanyi Miklós	1		MVHGy	Balanyi Miklós	4 000 Ft
32	2004.45.31	Jelvények - Jelzések	lécezett plakát	1		MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
33	2004.45.32	úttörőzászló	csapatzászló - A 3281. sz. Petőfi Sándor Úttörőcsapat zászlaja	1	1957	MVHGy	Balanyi Miklós	10 000 Ft
34	2004.45.33.01-1	a 47. majori Ady csapat életképei - társadalmi munka, kirándulások	farostlemeztáblákon	13		MVHGy	Balanyi Miklós	4 900 Ft
35	2004.45.34	a központi Petőfi csapat zászlórúdjá réz csúcslal, bilétákkal és		1		MVHGy	Balanyi Miklós	13 000 Ft
36	2004.45.35	úttörőkulacs		1		MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
37	2004.45.36	működési engedély	a 73. majori Ady csapat részére, keretbeve, uvegezve	1	1949	MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
38	2004.45.37	a tanyasi iskolák megyei négytusa bajnokságának győztesei	fotó keretbeve, uvegezve	1	1961	MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
39	2004.45.38	"Jó munkáért" oklevél	keretbeve, uvegezve	1	1948-49	MVHGy	Balanyi Miklós	2 000 Ft
40	2004.45.39.01-02	ottusa, négytusa, alaki és menetdal versenyek győzelmi serlesei		4		MVHGy	Balanyi Miklós	5 600 Ft

Részletek a több száz oldalas leltárrendszerünkől (Excel-táblázatok)

A régészeti gyűjteményünkben található tárgyak (muzeáliák) jogi helyzete sajnos továbbra is rendezetlen. Több alkalommal egyeztettem **Liska András** kollégámmal, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum régészével, aki részletesen tájékoztatott az ügymenetről. A Munkácsy Múzeum fenntartójától

kell engedélyt szereznünk annak a kölcsönszerződésnek a megkötéséhez, melyre a muzeáliák jogszerű kiállításához elengedhetetlenül szükségünk van. A tárgyak leltárba vételét és a kölcsönszerződés megkötését többször kezdeményeztem, de erre a mai napig nem került sor. Végül minisztériumi engedélyt kell szereznünk, hogy tartósan (amennyiben lesz működési engedélyünk) vagy ideiglenesen ezek a tárgyak a Gyűjteményben kerüljenek elhelyezésre. **Dr. Szatmári Imre** főmuzeológussal, megyei múzeumigazgatóval évtizedes munkakapcsolatom, baráti kapcsolatunk van. Két alkalommal is meglátogatta gyűjteményünket, legutóbb 2010-ben. Úgy gondolom, eddigi kapcsolatunk és Szatmári Imre partnersége garancia arra, hogy régészeti gyűjteményünket - a jogszabályi háttér rendezése mellett - megtarthassuk. A Munkácsy Múzeum munkatársai segítséget nyújtottak a leltárrendszer elkészítésében is. Az új leltárkönyv már nem csak a múzeumi törvény által előírt leltári számokat, hanem a Polgármesteri Hivatal kérésének megfelelően a tárgyak, dokumentumok becsült értékét is tartalmazza (ilyen kategória egyébként a múzeumi leltárban nincsen, csak **a múzeum által megvásárolt tételek vételárát kell bejegyezni**).

Tekintve, hogy magam is önkormányzati képviselő vagyok, igyekszem előmozdítani, hogy a Gyűjtemény a település múltjához, jelentőségéhez méltó, ugyanakkor a város gazdasági helyzetéhez igazodó költségvetési támogatásban részesüljön. Mezőhegyes Város Helytörténeti Gyűjteménye jelenleg semmilyen támogatást nem kap a várostól. Nem titkolom, hogy jelen formájában nem látom biztosítottak a Gyűjtemény jövőjét, s célom, hogy a közeljövőben önálló intézményként, akár kistérségi múzeumi központként működjön. Ennek érdekében további párbeszédre van szükség a Város, a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt., a Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. és a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény között.

Sajnálatos, hogy az '56-os Emlékév tiszteletére berendezett „Mezőhegyes 1956-2006 – Forradalom Kis Budapesten” című kiállításunkból ismeretlen személyek eltulajdonítottak két értékes szobrot. Az elkövetők a szobrok méretét és anyagát (alumínium, bronz) vették alapul, valószínűsíthető, hogy színesfém tolvajok voltak. A munkásört ábrázoló alumínium szobor tulajdonosát, Tarkó Mihályt haladéktalanul értesítettem, aki feljelentést tett. A bronzból készült Lenin-szobor (zsúrizett darab – zsúri sz.: kcs/sz/198/76) tulajdonjogát a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény a Gyűjteményre ruházta – így az intézmény nevében én tettem meg a feljelentést. A tárgyak azonosítása céljából a leltárkönyvi bejegyzéseket, a szobrokról készült fotókat vittem magammal, ezeket csatolták a vallomásomhoz. Sajnos a tárgyak körözése nem járt eredménnyel, a nyomozást megszüntették a szokott eljárás szerint (az indoklásban az szerepelt, hogy a szobrok értéke nem haladja meg a 20 000 Ft-ot, holott - eszmei értéküket nem tekintve - értékük 100 000 forint körüli). A történetek után azt a belső folyosós szakaszt, ahol a kiállítás található, zárhatóvá tettük, az emeleti termekre is új lakatpántok és lakatok kerültek. **A közeljövőben elengedhetetlen az épületet valamilyen biztonsági és riasztóberendezéssel történő védelme, mert falai között több tízmillió forint értékű régiséget őrzünk.**

Ugyancsak a téli hónapokban bővítettük a Gyűjtemény digitális archívumát. Több száz dokumentumot, fotót szkenneltünk be, digitalizáltunk. A múzeumi könyvtár - mely kizárólag a Mezőhegyessel foglalkozó könyveket és egyéb forrásokat, dokumentumokat gyűjti egybe - megnyitása és az itt raktározott iratok hozzáférhetővé tétele azért is fontos, mert - hála Istennek - több helyi korosztály is komolyan érdeklődik településünk múltja iránt. **Kövesdi Sándorné** rendszeresen kutatja a majori iskolák történetét iskolatörténeti kiállításunk, a gyűjtemény raktárában található naplók, anyakönyvek és más dokumentumok segítségével. (A 81. major életét bemutató fotókiállítása több éves gyűjtőmunka után nyílt meg a József Attila ÁMK aulájában. A csodálatos fotógyűjtemény bekerült a gyűjtemény archívumába is, tablói a földszinti folyósón kaptak helyet.) Bárcsak minden majorról ilyen színes és tartalmas emlékanyagunk lenne! Az elmúlt években több főiskolai és egyetemi hallgató, szakember, helytörténész, családja múltját kutató átlagember keresett meg szakmai kérdésekkel. Az anyaggyűjtést vendégeink a minden igényt kielégítő nagyteremben (régészeti gyűjtemény) végzik a felügyelettel. **2012 júliusában egykori tanítványaim, Nagy Bence, Nagy-György Tamás, valamint Zsóri Márton készítettek velem interjút vizsgafilmjükhöz. A kisfilm az alábbi linkre kattintva érhető el az interneten:**

<http://vimeo.com/45462314#>

Szakanyagot biztosítottam az érdeklődőknek többek között Kiss Sándor vízgazdálkodási szakembernek a Kendergyárról, Borbás Sándornak és Kiss János mozdonyvezetőnek a Vasútállomásról, Rafai Sándornak a 81. majorról, valamint több személynek a Cukorgyárról, az 1956-os mezőhegyesi eseményekről, postatörténeti emlékekről, a két világháború közötti időszak ifjúsági mozgalmairól (Szívgyárda, RIM, levente-mozgalom, stb.), úttörő rajokról és örsökről. Csupán néhány példát említettem arra vonatkozóan, hogy **a Gyűjtemény egyfajta tudományos műhely, ha úgy tetszik helytörténeti adatbázis, amit bárki, bármikor igénybe vehet. Ezeket a szakanyagokat én mindig rövid határidővel, ingyenesen, szívesen és legfőképpen önzetlenül biztosítom a városunk történetét kutató személyek számára.**

Rébék Valentin a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény 3/11.E osztályos tanulója által gyűjtött felvételek (restaurálás előtti állapotban). Balra Ágh István a Kendergyár kapcsolótáblája előtt, jobbra Rébék Ilona Hofherr traktoron (28-i Kendergyár, MVHGy fotóarchívuma)

A múzeum valamennyi kiállítása folyamatosan bővül, azaz minden teremben rendszeresen elhelyezésre kerülnek új tárgyak. Továbbra is rendszeres gyűjtést végzek településünkön, az aradi piacokon, magánszemélyeknél, de még a roncstelepeken is. Magam végzem a múzeumnak felajánlott régiségek, hagyatékból származó tárgyak (akár bútorok) szállítását a múzeumba. Ehhez megfelelő kis haszongépjárművel rendelkezem (platós kisteherautó). A kiállításokon, megnyitókön használt (esetleg kölcsönzött) technikai eszközök fuvarozását ugyancsak vállalom. Amennyiben nem Mezőhegyes város belterületén történik a fuvarozás, az üzemanyagköltség (gázolaj) megtérítését kérem a Fenntartótól.

5. A működés alapvető feltételei

Rezsiköltségek, a kiállítási terület takarítása és az épület karbantartása

Elengedhetetlen, hogy továbbra is legalább a régészeti gyűjteményben biztosítsuk a gáz- és vízellátást – ennek hiányában nem lehet gondoskodni a rendkívül értékes muzeáliák szakmailag korrekt tárolásáról, sőt állagmegóvásáról sem (például a több ezer éves kerámiaedények igen érzékenyek a páratartalomra, hőmérsékletváltozásokra). Az elmúlt év rendkívül hosszú téli időszaka és az épület tetőfelújítása során a munkások számára biztosított fűthető helyiség az éves gázfogyasztást megkétszerezte (325 302 forint). A villamos energia felhasználás minimálisnak mondható (48 929 forint), a vízfogyasztás ugyancsak csekély mértékű (10 875 forint).

Szomorú volt látni, ahogy a cukorgyári és az iskolatörténeti kiállításokban egyre szaporodik a penészgomba. *Megfelelő vegyszerekkel több alkalommal kiirtottuk ezeket. A cukorgyári kiállítás teljes „csírátlanitása” két hétbe és nem kevés pénzbe került, ugyanakkor a penésznek már most mutatkoznak jelei. A végleges megoldást a két legrégebbi kiállító terem teljes újrarendezése, tisztasági meszelése jelentheti a közeljövőben. Erre annál inkább szükség van, mert a Balanyi Miklós terem parkettája is felpúposodott, megdöntve több bútort, veszélyeztetve a kiállítási tárgyak épségét.*

A Múzeumok Éjszakája előtt kitakarítottuk az udvart, folyamatosan igyekszünk megtisztítani a portól a kiállított tárgyi emlékeket, a tározókat, szekrényeket és más installációkat. A legkényesebb felületeket (üveges vitrinek) a látogatók számától függően hetente, kéthetente tisztítjuk. A régi és rossz állapotú nyílászárók miatt a por mellett a pókok és más rovarok is könnyen bejutnak a házba. A folyosót és a parkettás termeket havi rendszerességgel felfrissítjük, a szőnyeget kéthavonként kiporszívózzuk, a függönyöket évente egyszer kimossuk. A tavaszi nagytakarítás jelenleg is zajlik a Gyűjteményben – csak a pókhálók eltávolítása három teljes napot vesz igénybe. A téli időszakban a WC teljesen használhatatlanná vált, alapos nagytakarítást kellett végezni a helyiségben; új WC-kefét, illatosítót, szőnyeget, törölközőt, szappantartót, pókhálózt vásároltunk. Rendszeresen vásárolunk folyékony szappant és más tisztítószerket, amelyeket a Gyűjteményben használunk fel. Folyamatosan gondot jelent a szellőztetés, az ódon épület légtere a vastag falak miatt nehezen melegszik fel. **Termeink a nyári hónapokban is kifejezetten hűvösek, minden alkalommal igyekszünk felhívni látogatóink figyelmét, hogy hozzanak magukkal pulóvert, hosszú ujjú felsőt. Télen az épület több mint 90%-a fűtetlen, odabent sokszor elviselhetetlen a hideg, a ragasztott képek meggyűrődnek, leesnek a falról, a pára lecsapódásának következménye a gombásodás, a penész, a dohos szag.**

A Start Közmunkaprogram keretén belül a téli hónapokban a közmunkások négy emeleti termet újítottak fel. Az ajtókat levették és leégették róla az évtizedek alatt ráfestett számos festékréteget. Az ajtókat és az ablakokat magas fényű zománcfestékekkel feltették le. A legnagyobb munkát a rendkívül leromlott állapotú falak rendbetétele jelentette. Az olajfestékek bevont lábazat nagy részéről el kellett távolítani nem csak a málló festéket, hanem a vastag, feketésszürke színű vakolatot. több teremben kisebb kőműves munkákat is el kellett végezni. A nyílászárók és a falak glettelése és csiszolása (utóbbi meg sem történt) hagy kívánnivalót maga után, ugyanakkor a munkások gyors, hatékony, tiszta munkát végeztek és csak 2-3 fő volt köztük szakember. A falakat diszperziós festékekkel egységesen fehér színűre festették. A parkettát svédvörös színű Sadolin kültéri páclakkal kenték fel két rétegben. Ez az anyag igen drága, de

felcsiszolás és beeresztés nélkül is rendkívül jól takarja a parketta kopásait, hibáit; kiváló a kopásállósága. A „svédvörös” színt azért választottuk, mert korábban már ezzel a színnel kentünk fel két emeleti kiállítótermet. Hasonló módon felújításra került az emeleti régi stúdióhelyiség, ahol még a ház régi hajópadlója látható – azt gépolajjal kenték fel. Ugyancsak részleges felújításra került a főbejárat előtti két rövid folyosószakasz és a WC, ahol elvégezték a fürkék és a nyílászárók zománcozását is. Az itteni munkát az évtizedes beázás okozta problémák alaposan megnehezítették. **2012. október 1-jén múzeumi nyílt nappal köszöntük meg a Start Közmunkaprogram résztvevőinek áldozatos munkájukat. Az ingyenes múzeumi sétán és tárlatvezetésen 18 fő vett részt.**

A Start Közmunkaprogramban elvégzendő munkálatokról **Szentmihályi Ferenc** Aljegyző Úr kérésére előzetes tervet készítettem. A feltüntetett adatok hozzávetőleges, becslött értékek. Azóta - idén áprilisban - **az épület előtti felfagyott, rossz megtartású járda is kijavításra került.**

A Helytörténeti Gyűjteményben elvégzendő munkák:

Három emeleti kiállítóterem és a főfolyosók egyes szakaszainak felújítása (370 m² alapterület, 4,8 m belmagasság):

- a falak előkészítése (vakolat, festék eltávolítása, glettelés, csiszolás, alapozás) és festése
- nyílászárók felújítása:
 - 5 db kétszárnyú tokos ajtó (2,8 X 1,5 m) és a tokok kijavítása mestertapasszal; csiszolás, alapozás, festés; záruk és kilincsek cseréje (antik részkilincsek és síltek polírozása és lakkozása)
 - 6 db egyszárnyú ajtó (1,9 X 0,8 m) és ajtókeret felújítása mestertapasszal; csiszolás, alapozás, festés; záruk és kilincsek cseréje (antik részkilincsek és síltek polírozása és lakkozása)
 - 12 db tokos, dupla ablak (1,6 X 2,3 m) felújítása mestertapasszal; csiszolás, alapozás, festés; antik nyitószervezet, kilincsek és síltek polírozása és lakkozása; az üvegeknél szétfagyott kitt cseréje, pótlása, 5 üveglap cseréje
 - 10 db ablak (1,4 X 0,6 m) és a keretek felújítása mestertapasszal; csiszolás, alapozás, festés
 - 138 m² parketta felcsiszolása és lakkozása
 - 120 m² kövezet polírozása
 - épülettakarítás

Négy földszinti terem előkészítése felújítási munkákhoz (az épület nyugati szárnyában csőtörés volt, ami miatt a fal teljesen átvizesedett).

- 280 m² alapterületen kb. 0,8 m magasságban a vakolat eltávolítása tégláig; az épület főhomlokzatán az átázott vakolatrész eltávolítása
- a termék és a külső falak lábazatának újravakolása nedvesség-áteresztő ISONIL nemes vakolattal
- épülettakarítás

Tarkó Gábor

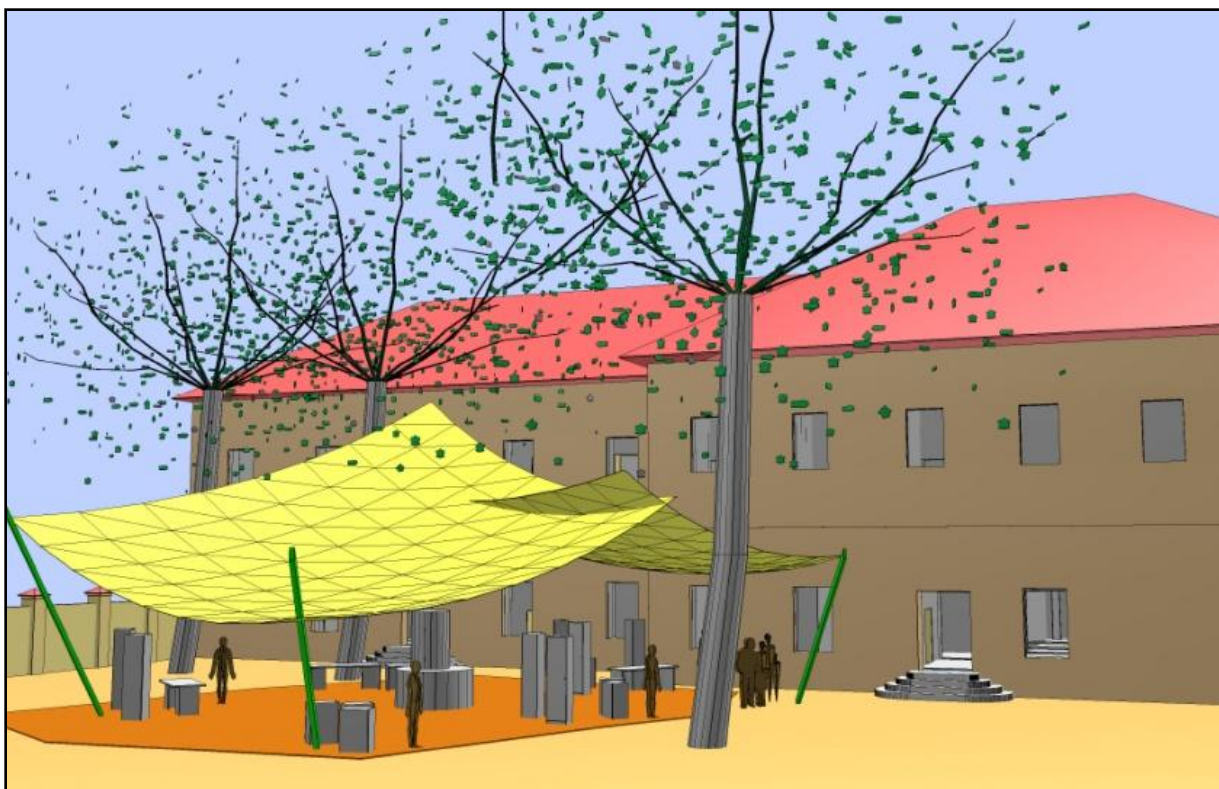
Mezőhegyes, 2011. november 11.

6. Pályázatok, alapítványi támogatás

2013 márciusában készült el a **Helytörténeti Gyűjtemény tetőzetének teljes rekonstrukciója**. A **Nemzeti Kulturális Alap Műemléki Kollégiuma pályázati kiírása alapján a tetőhéjzat felújítására elnyert támogatás 5 000 000 forint volt, az önerő 555 556 forintot tett ki**. A fejlesztés megvalósult – megtörtént néhány sérült gerenda és az összes cserépléc cseréje, a műemlék épület klasszicista stílusához illő új, hódfarkú tetőcserepet kapott. A csatornarendszer is teljesen új, a jövőben meg kell oldani az ereszcatornák éves tisztítását, ugyanis a park fáinak levelei gyakran okoznak dugulást, miáltal a víz a falakra folyik. A kivitelezést a békéscsabai **Bólem Kft.** végezte a **Kulturális Örökségvédelmi Hivatal** felügyelete mellett. A Bólem Kft. kérésére a munka ideje alatt folyamatosan biztosítottuk az ott dolgozók számára az épületbe és a padlástérbe való bejutást, kulturáltan berendezett, fűtött pihenőhelyiséget. A pályázat előkészítésében és lebonyolításában való közreműködéséért köszönet illeti meg **Kolozsi József** műszaki csoportvezetőt.

Közreműködtem **Oláhné Erdei Sarolta** projektmenedzser munkájában a **„Turisztikai Attrakciók és Szolgáltatások Fejlesztése”** című (DAOP-2.1.1/J-12) pályázat előkészítésében. A pályázat főbb céljai voltak a látogatók számának ésszerű növelése (stabil, fenntartható látogatói létszám elérése); egymáshoz kapcsolódó, egymást kiegészítő turisztikai attrakciók és szolgáltatások, ösztönzése, a turizmus területi és időbeli koncentrációjának csökkentése. Ezen célok elérése érdekében: turisztikai attrakciók kialakítása és fejlesztése, valamint meglévő (különösen korábbi turisztikai programokból támogatott) turisztikai attrakciók területén vagy azok környezetében illetve azokhoz kapcsolódóan, valamint turisztikai attrakciókhoz közvetlenül nem kötődő turisztikai célú szolgáltatások létrehozása és fejlesztése.

A pályázati anyaghoz készített tervezetben felvázoltam, hogy **a Gyűjtemény udvarán mezőgazdasági gépek kiállítását tervezzük, a hatalmas platánokhoz körkörösén illeszkedő tetők alatt, organikus építészeti megoldással**. Itt kap helyet az ország egyetlen kisvasúti nyári túrakocsija, a ménes első gőzszivattyúja, traktorok, cséplőgép, gőz lokomobil, stb... (Az udvar parkosítása és a tetők kialakítása szerepel az épület építészeti terveiben - az én ötletem volt, először féltünk tőle, mit fog szólni az Örökségvédelmi Hivatal, de végül tetszett nekik. A Louvre üvegpiramisától is először sokan idegenkedtek, mára viszont az épületegyüttes szerves részévé vált.) Az időszak kiállítótér háromdimenziós modelljét megtalálják a beszámoló mellékletei között, alább egy fotót közlünk kedvescínálónak.

Az épület gyönyörű, boltozott pincéjét is szeretnénk hasznosítani, akár egy kis „panoptikumként”, akár vendéglátás céljából – gyönyörű, hangulatos közösségi tér lenne. Az emeleten ajándékboltot, illetve az egyik emeleti nagyteremben konferenciatermet szeretnénk kialakítani, ahol előadások, konferenciák kerülnének megrendezésre. **Meghatároztuk a raktárak, restaurátorműhelyek és más - nem kiállítási területen lévő - helyiségeket is.** Nagyon fontos, hogy az épület eredeti funkcióit szeretnénk bemutatni – két iskolatörténeti kiállításunk már van, viszont az egyik termet **reformkori kórházi szobaként** szeretnénk helyreállítani, kandallóval, bútorzattal (és/vagy bemutatni az első világháborús katonai kórházat). **Retro-játszóházat** szeretnénk kialakítani az épület keleti szárnyában, ahol a látogató közönség jelentős hányadát adó gyermekek játszhatnának régi társasjátékokkal, számítógépekkel (a Gyűjteménynek komoly anyaga van ilyen retro-játékokból, szoktunk játszóházat szervezni, ahol rugós focival, táblás játékokkal, népi játékokkal, VideoTon TV-játékkal, Commodore számítógépekkel, stb. lehet játszani; régi diafilmeket lehet nézni, kézműves foglalkozásokon lehet részt venni). Mindez a szélesebb közönség számára is érdeklődésre számot tartó turisztikai attrakció lenne.

Úgy értelmezem a pályázat célját, hogy elsősorban turisztikai attrakcióra lehetett pályázni, s az épületfelújítás ennek mintegy mellékes velejárója kellene hogy legyen. **Egy nagy volumenű, a lovas hagyományokra építő, hagyományőrző performance beépítését javasoltam,** amelyet nehéz röviden körülírni (ajánlom figyelmükbe azt a kosztümös, történelmi kalandfilmet, amit Mezőhegyes 1848-as történetéről forgattunk a kollégáimmal, tanítványaimmal). A látogató maga is jelmezbe öltözve részesévé válhatna az eseményeknek. Az épületek azóta is úgy állnak, ahogy akkor. Ott a csodálatos Park-erdő, amelyben egy hangulatos kávéház is létezett, a tiszték és családjaik ide jártak piknikezni. Ilyen módon építettük be a pályázatba a déli Hild-kapuk felújítását is, a múzeum melletti déli kis kapu egy parádézó lófuttató bejárata volt. Képzeljük el, hogy a látogató betérhet a Szent György templomba (a múzeumtól 30 méter), ahol meghallgathatja vértanú lelkészünk, Gonczeczky János hazafias imáját (eredeti, 1848-as szövege fennmaradt). A ménésudvarban jelmezes huszárokat és csikósokat láthat, megtudhatja, hogyan szöktek meg a birtokról, hogy a hazáért harcolhassanak. A parancsnoki épületben a ménésparancsnok korabeli bútorokkal berendezett szobáját nézheti meg, ahol szintén lehetne valamilyen előadás. A fogdában (mondjuk a múzeum pincéje) megismerhetné a szökésük után elfogott béreslegények sorsát. Mindezt egy nagyon kicsi, jól bejárható területen, a Ménés központjában képzeltem el, összekötve a gasztronómiával, Helytörténeti Gyűjteménnyel, koncertekkel, egyéb kulturális rendezvényekkel. Ezt nevezném én turisztikai attrakciónak, bár lényegesen több embert foglalkoztatna, mint amit a pályázat lehetővé tesz. A „*Menedéke volt a szökevényeknek, s börtöne a hazafiaknak*” című filmem letölthető az internetről, a Gyűjtemény honlapjáról. Megjegyzem, ahogy ezt a filmet is elkészítettük fillérekből, úgy a vázolt szerepekre, programokra, a MÁM Kft-vel, a helyi iskolákkal és a civil szervezetekkel együttműködve lehetne megfelelő embereket toborozni.

<http://www.mezohegyessamk.hu/html/mhmuzeum/index/docs/docs.htm>

Természetesen megadtam a kért látogatottsági adatokat, meghatároztuk a tervezett nyitva tartást, a belépőjegyek árát és még számos fontos paramétert. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és **Bánfi Zsolt** építész, valamit munkatársai számára szakanyagot biztosítottam Mezőhegyes reformkori épületeinek történetéről, biztosítottam számukra az épület bejárását, lehetővé tettem a pályázati anyaghoz szükséges statikai is egyéb felmérések elvégzését. Sajnos **pályázatunk most nem nyert - 355 885 634 forint volt a pályázati összeg, a pályázat „forráshiány miatt” volt sikertelen** -, de álmainkról továbbra sem mondunk le. A közeljövőben - akár Bécsi levéltárakban is - **el kell végezni az „Emberkóroda” részletes kutatását**, mert a pályázati dokumentáció elkészítése során döbrentünk rá, hogy valójában milyen keveset tudunk róla. Alább a pályázathoz általam készített szakanyag egy részét olvashatják.

Az „Emberkóroda”

Az Emberkóroda, vagyis a kórház, valamint a katolikus templom és a zabsilótornyok Mezőhegyes reformkori építészetének legszebb alkotásai.

A katolikus templom a kórházzal szemben áll. V. Ferdinánd császár 1843-ban Friedrich Boxberg parancsnok (1830-1848) kérésére engedélyezte a templom felépítését, s az építkezés 1844. március 16-án kezdődött el. Az épület terveit Ferdinand Handl osztrák építész készítette az akkori császári és királyi katonai stílusnak megfelelő klasszicista stílusban. A templomot Gonzeczky János tábori lelkész szentelte fel 1846. július 11-én, a lovasok égi patrónusának, Sárkányölő Szent Györgynek a tiszteletére. A templom három harangja közül a legnagyobb a Henrik, a középső a Frigyes, a lélekharang pedig a Terézia nevet kapta. A templom belsejében látható képeket késő klasszicista pesti festők, Pesky Géza és Herally György, valamint Prokopp Péter és Molnár-C. Pál festették. A berendezés javarészt Bécsből származott, az orgonát pedig Arad neves orgonaépítő mestere, Wegenstein Lipót állította fel. A központi „Park-erdő” megújítása jelentős mértékben Podmaniczky Béla ezredes, ménesintézeti parancsnok (1902-1912) és felesége Blaskovich Gizella érdeme. A mai leromlott állapotú park és a védett fasorok többsége is Podmaniczky parancsnok 1908-ban végzett telepítései. *„Báró Podmaniczky Béla ménesparancsnok 1908-ban hazai és külföldi faiskolákból többfajta facsemetét hozatott, és azokat egymás mellé, csoportosan telepítették. Ezt az angolparkot eredetileg Podmaniczky-ligetnek hívták. A park legszebb fáinak egyike a Vértike, de van itt celtis vagy ostorfa, hegyi juhar, japán aranyfenyő, törökmogyoró, bokrétafa, hársfa, magas kőris, jegenye nyár, japán akác, tiszafa, továbbá spiriabokor, bukszusbokor, tamariskusz- és hóbogyóbokor...”* Előtte a terület egy része mély fekvésű, ingoványos volt, amelyet feltöltöttek. Podmaniczky parancsnok állíttatta fel a park közepén azt a gránitkeresztet is, amely később a templom elé került, és csak a rendszerváltás után emelték vissza eredeti helyére. Felirata: „IN HOC SIGNO VINCES” (latin: E jelben győzni fogsz) Constantinus császár Milvius hídi csatája (312) előestéjén látott szavak. A kereszt tábláján jól láthatóan elvésték a parancsnok nevét („Bodmaniczky”). A hibás vésetet bizonyára kitöltötték, ám az idők során a töltőanyag kihullott.

Mezőhegyes egyik emblematikus épülettípusa a legelőn tartott ménesek abraktakarmányának tárolására szolgáló Zabsilótorony. Az 1830 és 1832 között épült, népiesen „bolond-toronynak” nevezett épületek közül hét ma is áll (18-, 23-, 39-, 56-, 66- és 79-es majorokban - a 18-as majorban kettő van). A manzárdtetőben csúcsíves dongaboltozatot találunk - itt öntötték be a zabot, miután a zsákokat csiga segítségével, lovakkal húzták fel. A termény a keresztbe futó „A”- metszetű lamellák között keveredve, szellőzve érte el a lefejtőzsákokat. Az alsó és felső ajtó között oldalanként látható 20-20 szellőzőnyílás a homlokzatot is gazdagítja. A tornyok befogadóképessége 500 mázsa zab volt.

Az 1847-ben, klasszicista stílusban épült „Emberkóroda” 64 méter hosszú, részben boltozott földszintű épület. Csanád vármegye első kórháza „makai téglából” épült. Eredetileg 83 ágy, gyógyszertár és orvosi lakás kapott helyet benne. Megnyitásakor két orvos dolgozott itt állandó alkalmazásban; e miatt is elmondható, hogy Csanád vármegye egyik legnagyobb kórháza volt. A főépület mellett épült a gőzfürdő, egy nagyobb közös medencével, kádfürdővel (azóta elbontásra kerültek.)

Az 1848-49-es szabadságharc idején a délvidéki és a partiumi csatákban sebesült honvédekét ápolták itt. Több katonát név szerint ismerünk. 1849. február 9-én a mezőhegyesi katonai kórházban halt meg Volf Antal aradi tüzér. A veszprém vármegyei Oszlopon született honvédtüzér az Arad melletti harcokban sebesült meg, ahonnan több társával együtt került a mezőhegyesi kórházba. Itt azonban már nem tudtak rajta segíteni, fiatalon, mindössze 22 évesen halt meg a magyar szabadság ügyéért. Február 10-én Gonczeczky János temette el, mint ahogyan ő utána március 3-án a 43 évesen elhunyt Vágó Ferencet, március 9-én a pécskai születésű 22 éves Kónya nevezetű honvédet, március 11-én a 20 éves Szretykó Pált, és május 1-jén egy Paulovics nevezetű 24 éves honvédet. A szabadságharc honvédeként közül Mezőhegyesen nyugszik a komlói származású Hanesz András (28 évesen halt meg), a tiszaföldvári Hetkesy János (24 évesen halt meg) és Czina András is (Czina Andrást augusztus 15-én temették el). Az ő nevüket már a nagylaki plébános, Holtzmann Ignác jegyezte be a mezőhegyesi plébánia Halottak Anyakönyvébe (Holtzmann ideiglenesen vitte a mezőhegyesi plébánia ügyeit, miután Gonczeczkyt elfogták.)

Az első világháború alatt a település kórháza ismét katonai kórházként működött. Ide, a hátszágba szállították gyógykezelésre a sebesült katonákat. Sajnos nem minden sebesült gyógyult meg. A kórházban elhunyt katonákat, honvédekét és hadifoglyokat egyaránt a temetőben, szép sorban, egymás mellé temették el.

A kórház új szárnya 1923-ban készült el, ezután a régi épületet iskolaként használták. Ide költöztették az eddig szétszórtnak a Kozma Ferenc utcai népiskolákban tanuló osztályokat, míg a Népiskolákat két és háromlakásos tisztilakokká alakították át. A „központi iskola” 2004-ig működött. Az épület védett műemlék, melyben 2003. április 25-én nyitotta meg kapuit Mezőhegyes Város Helytörténeti

Gyűjteménye. A földszint nem bizonyult elég nagyknak – Békés megye egyik legnagyobb gyűjteménye napjainkban már tizenkét állandó kiállítással büszkélkedhet. A hatalmas kiállítótermek közül kettő is az épület korábbi funkciójának megfelelően került berendezésre.

Irodalom:

Bajnai István: Gonczeczky János és az 1848/49-es szabadságharc. Mezőhegyes, 1999.

Id. Csanádi István: Mezőhegyesi műemlékek és emlékezések. Mezőhegyes, 1996.

Tarkó Gábor: Menedéke volt a szökevényeknek, s börtöne a hazafiaknak. Mezőhegyes 1848-49-ben. Mezőhegyes, 2001.

A szövegben szereplő képeslapok Ifj. Kerekes György agrármérnök gyűjteményéből származnak.

Tarkó Gábor
történész, tanár
a Helytörténeti Gyűjtemény vezetője

Mezőhegyes Város Helytörténeti Gyűjteménye

A helytörténeti gyűjtemény épülete eredetileg kórház volt. Az 1847-ben, klasszicista stílusban épült „Emberkóroda” 64 méter hosszú, részben boltozott földszintű épület. Csanád vármegye első kórháza „makai téglából” épült. Eredetileg 83 ágy, gyógyszerár és orvosi lakás kapott helyet benne. Megnyitásakor két orvos dolgozott itt állandó alkalmazásban; e miatt is elmondható, hogy Csanád vármegye egyik legnagyobb kórháza volt. A főépület mellett épült a gőzfürdő, egy nagyobb közös medencével, kádfürdővel (azóta elbontásra kerültek.) Emeletén 1923-ban nyílt meg a központi iskola, mely 2004-ig működött. Az épület védett műemlék, melyben 2003. április 25-én nyitotta meg kapuit a helytörténeti gyűjtemény. A kiállítóterek létesítéséhez elengedhetetlen, alapvető felújítási munkák nagyobb részt társadalmi munkában zajlottak le, az installációkat pályázatokon nyert összegek és a József

Attila ÁMK biztosította. A földszint nem bizonyult elég nagynak – Békés megye egyik legnagyobb gyűjteménye napjainkban már tizenkét állandó kiállítással büszkélkedhet. Fenntartója a Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft.

A névadó személyéről még nem született döntés. A Mezőhegyes helytörténetének alapköveit lerakó Tóth István református tiszteletes és a városunk bibliográfiáját elkészítő Ruisz Gyula mellett Váy András jószágigazgató neve merült fel mint az intézmény névadója. Váy András az 1920-as években saját költségén kezdeményezett ásatásokat, 1925. szeptember 1-jén Móra Ferencet - mint régészt - is vendégül látta Mezőhegyesen.

Elsőként megnyitott, földszinti termünk a majori iskolák életét bemutató kiállításnak ad otthont. A kiállítást Balanyi Miklós nyugalmazott tanár rendezte be, aki maga is negyed évszázadnyi időt tanított a 47-es és a 73-as majorokban. A teremben a 18. sz. végén készült kaláni vaskályha, tantermi szekrények, az 1910-es évekből való kettes és hármas padok és állványos tábla kaptak helyet. Az ajtó mellett a falon a központi iskola csengője látható 1923-ból. A tanítói asztal és szék 1920-ból a 23-as majori iskolából, a tanulói fogas 1912-ből a 73. majorból, a harmónium a 47., a számológép az 57-es majori iskolából való (a 47. majorban József Attila is tanított, ezért a kiállítás róla is megemlékezik). A tározókban fényképek, taneszközök, tankönyvek, tanári segédletek és lapok, kísérleti és technikai eszközök, régi gyermekjátékok, a falakon litográfiák, térképek kerültek elhelyezésre. Az egyik szekrényben egy valódi csontváz áll – az emberi test felépítését tanulták segítségével a majori gyerekek. A száz éves tanteremben a Kedves Látogató kipróbálhatja, milyen is volt kukoricán térdepelni, nádpálcával fenyítést kapni, vagy milyen volt édesgyökeret rágni.

A második földszinti terem az 1889-től 1997-ig működő Mezőhegyesi Cukorgyár kiállítása. A folyamatosan bővülő kiállítás bemutatja többek között a Cukorgyár történetét, szervezeti felépítését, termékeit, a gyártási folyamatot, az üzem termékeit, a gyár dolgozóinak életét, munkaeszközeit. A tárgyak mellett a gyár száz éves történetének fontos eseményeit végigkövető fényképek, dokumentumok kaptak helyet. Többek között műszaki üzemkönyvek, munkakönyvek, vegyvizsgálati naplók, a cégvezetők által használt könyvek, az alapítás és az építkezések dokumentumai, pénztárkönyv kivonatok, újságcikkek, bérleti és más szerződések. A terem anyagának gyűjtése, a volt cukorgyári üzemi konyha emeletéről történt átszállítása és itteni elhelyezése Csilek Istvánnak, Hollós Lászlónak, Tokovics Józsefnek és Dr Vitay Jánosnak köszönhető. A gyűjteményt értékes tárgyakkal gyarapították Hári József, Janecskó György és Tarkó Mihály.

Az épület boltozott, történelmi hangulatú földszinti nagyterme Mezőhegyes régészeti kiállításának ad otthont. Az őskortól a török-korig a kiállítás anyagát főleg régészeti terepbejárás során gyűjtötték a Szegedi Tudományegyetem régészet szakos hallgatói, az én vezetésemmel, Dr Szatmári Imre régész, főmuzeológus, megyei múzeumigazgató felügyelete mellett. A tározók az újkőkor, a rézkor és a bronzkor, a római kor, a népvándorlaskor, valamint a honfoglaláskortól a török-korig terjedő időszakok gazdag tárgyi hagyatékát mutatják be. Kiemelkedik a Peregi Udvar területén fekvő, hatalmas avar temető leletanyaga – több ezer cserépedény töredéket, emberi és lócsontokat gyűjtöttünk itt 2002 őszén. Ugyanakkor számos szomszédos vagy kistérségi település területéről származó híres lelet is kiállításra került, mint például Battonya világhírű újkőkori lelőhelye, *Battonya-Gödrösök* leletanyaga. A tárgyak megőrzéséért és felajánlásáért köszönet illeti meg Csathó Andrást, a battonyai Molnár-C. Pál Képtár és helytörténeti gyűjtemény vezetőjét.

2004-ben nyílt meg „Cselédek, summások, szakmányosok” címmel állandó néprajzi és helytörténeti kiállításunk Mezőhegyes várossá avatásának tizenötödik évfordulója alkalmából. A belterületről és a majorokból származó régi munkaeszközök, használati tárgyak, bútorok mellett a cselédvilággal kapcsolatos képanyagot, szövegeket, interjú részleteket vetítünk projektor segítségével. A tárgyak képi háttérét adja hatszáz képből álló digitalizált képeslap kiállításunk is, mely Hollós László és Ifj. Kerekes György gyűjteményéből készült. A néprajzi anyagot Hollós László tanár, igazgatóhelyettes és én gyűjtöttük. Erdélyi Imre, Id. Hári József, Hegyi Pál, Kádi László, Lőrincz Tibor, Mály Ida, Marosváriné Almási Teréz, Tarkó Mihály, Torma József, Tóth Kálmán és még sokan mások adományoztak tárgyakat a kiállításához.

Néprajzi tárlatunkkal egy időben nyílt meg „A mezőhegyesi úttörőcsapatok története” című helytörténeti kiállításunk, mely az országban szinte egyedülállóan gazdag. Az úttörőkiállítás Balanyi

Miklós nyugalmazott tanár közel negyven éves gyűjtőmunkáját dicséri, aki a kiállítás rendezésében is részt vett. Egykori tanárom, aki a gyűjtemény létrehozásában élévülhetetlen érdemeket szerzett, 2005-ben hunyt el. Személyes tárgyaiból, fotókból életútját bemutató kis tárlatot fogunk rendezni. A kiállítás szocialista gyermekjátékok egész sorát felvonultatja a matrjoskától társasjátékokon át a Videoton Tv-játékig; más technikai vonatkozású tárgyak is szerepelnek, például a Néprádió, '50-es évekbeli iskolarádió, a Pajtás és Szmena fényképezőgépek, a 73-as majori 4497. számú Ady Endre Úttörőcsapat trombitája és számos érdekesség, a szocialista ipar hétköznapi termékei. Az úttörőmozgalom szinte teljes sajtója az érdeklődők rendelkezésére áll – ma is népszerűek a Pajtás újság Hahota és Kockás című kiadványai. A gyűjteményben a Tábortűz, az Úttörővezető és több újság teljes évfolyamai, sok kötet kommunista irodalom fellelhető. A fiatalabb felnőtt korosztály minden alkalommal nagy érdeklődéssel és élvezettel keresgéli egykori őrsi, raj- és csapatnaplóját, zászlóját, a fotókon igyekszik felfedezni gyermekkori önmagát. A kiállítás anyaga óriási, sajnos nagy része a raktárban kapott helyet – ez az anyag a látogatók kérésére ugyancsak hozzáférhető, kizárólag helyben olvasható.

„Számítógéptörténelem” című kiállításunk volt a harmadik, amely 2004-ben készült el. Janovszki László informatikus, tanár szakmai tanácsai és az általa írt vezetők segítettek magángyűjteményem bemutatásában. Az ideiglenesre tervezett kiállítás ma is nyitva áll a látogatók előtt. Vakok és gyengén látók számára gyártott különlegesség az Arató András-Vaspori Teréz házaspár által a nyolcvanas években kifejlesztett – az akkori Commodore gépekhez hasonló – Homelab-4 számítógép, mely képes volt beszélni. Fortran nyelven működött az az „ADD0” lyukszalag olvasó, melyet anno a Cukorgyárban használtak. Ugyancsak az egykori üzemből származik a CM5400 típusú, 1981-es bolgár gyártmányú winchester és drive (a cserélhető lemezek kapacitása: 2X2,8 Megabyte, súlya 40 kg). Az asztalokon működőképes, kipróbálható Commodore 16, Commodore 64, Commodore 128 és Amiga 1200 konfigurációk, printerek, plotterek és más hardver-eszközök, Mattel Electronics Intellivision Tv-játék 1979-ből. A HT 1080Z és HT 1080Z/64 magyar iskola számítógépek 1983 és 1986 között készültek (az első „school computer”-ből mindössze 2364 darab készült). Megtalálhatók a Videoton TV-Computerek, PC-konfigurációk, különféle alaplapok, grafikus és hangkártyák, régi processzorok és más érdekességek, számítógépes szakkönyvek, programozói könyvek, folyóiratok (Commodore Világ, 576 Kbyte, Commodore újság, Ötlet, stb.). A kiállítás az abakusztól, a logarléctől és a mechanikus számológépek összes generációjától az első generációs laptopok és palmtopok világáig kalauzolja a látogatót, elsősorban a számítástechnika iránt érdeklődő fiatalabb korosztály körében népszerű.

Az gyűjtemény 2005. április 23-án megnyitott tárlatának címe: „Mezőhegyes a boldog békeidőkben”. Állandó fotókiállításunk a két világháborút – pontosabban az első és a második világháborút – megelőző időszakot öleli fel. A 19. század végéről származó fotóritkaságok és Ifj. Kerekes György képeslapgyűjteményének 19-20. század fordulóján postázott darabjai az első világháború előtti Mezőhegyesre viszik el a Kedves Látogatót. Településünk kiegyezés utáni virágkorának pillanatképeit csodálhatják meg, Kozma Ferenc és Gluzek Gyula nagy generációjának alkotásait – kopott fotók másolatain bár, de eredeti fényükben. A „boldog békeidők” történelmi fogalmakon túlmutató szellemiségét és hangulatát Vitézy-Fröstök László albumának képei, Kőházi Péter és Hegyi Pál néhány képe, valamint Fekete István gyönyörű felvételei ábrázolják. Annak a kornak a mindennapjait, amikor Mezőhegyest „Kis Budapestnek” nevezték, s mindenki ide akart jönni dolgozni. A kiállítás különleges figyelmet szentel Fekete Istvánnak, aki a kiállított fotók nagy részét készítette. A digitális fotó-munkákat Debreczeni Zoltán informatikus, Janovszki László tanár, informatikus, Ifj. Kerekes György agrármérnök és magam végeztük. A szövegek megírásában idős emberek visszaemlékezésére támaszkodtunk. Köszönet illeti Havasi Jánosné Ilyés Erzsébetet, aki a felvételek készítésének idején még kislány volt, mégis elevenen élnek benne a kor emlékei, valamint Vörös Lajost, aki 1944-ig, megszüntetéséig a „Hangya Szövetkezet” kereskedője volt. A fotókiállítást egy exkluzív DVD-lemezen is elkészítettük, amely négyszáz kiváló minőségű - három-négy mondatban kommentált - felvételt mutat be. A képnézés közben a látogatók korabeli katonadalokat, népdalokat, műdalokat hallgathatnak eredeti, digitálisan felújított felvételeken. A megnyitón egykorú tölcseres gramofonon Karádi Katalin dalait játszottuk.

Az 1956-os forradalom kitörésének ötvenedik évfordulóján nyílt meg a mezőhegyesi eseményekről készült interjúkat, a Rákosi-éra fotóit és az 1948-as mezőhegyesi Rákosi-nagygyűlés híradó felvételét, interjúkat, kommunista relikviákat, technikai és haditechnikai eszközöket, korszimbólumokat –

több száz tárgyat és dokumentumot bemutató állandó kiállításunk. Címe: „Mezőhegyes 1956-2006 Forradalom Kis Budapesten”. Az ’56-os Emlékév alkalmából a folyosó helyreállítását, a gyűjtést és a kiállítás rendezését magam végeztem. Sok esetben ütköztem falakba kutatómunkám során, a forradalmat megélt idős emberek, akikkel jó viszonyt ápolok, most udvariasan visszautasítottak, több odaígért tárgyat nem kaptam meg. 1956-ot le nem írható, meg nem fogható, forráskritikával nem kezelhető érzelmi kavalkád lengi körül. Bonyolultságuk túlmutat az értelmezés korszakos vagy aktuálpolitikai elvárásain és meglehet, a történelemtudomány módszertani lehetőségein is. A kiállítást több mint ötven nagyméretű fotó és több mint száz gépelt oldalnyi vezető szöveg kíséri végig a hosszú folyosón. A fotókon a kultúra (Bogdán Imre színházcsoportja), épületeink („a Gödör”), zenekarok (például az országos híró Lócsei fúvószenekar), termelési eszközök (U2-es traktor burgonyaszedővel), iskolai, szakiskolai életképek (kisiskolások és óvodások előadásai, a fekete egyenruhás szakiskolások, a „varnyúk”) és korképek jelennek meg. A kiállítás létrehozásában segítettek: Balanyi Miklós, Budai Balázs, Borsos János, Csanádi István, Csigér István, Cseh Pál, Debreczeni Zoltán, Erdélyi Imre, Erdélyi Sándor, Dr. Guti Pál, Hollós László, Karancsi Lajos, Kovács Tibor, Krucsóné Gergely Erzsébet, Magyaróvári Mihályné, Mitykó Zsolt, Mák Alexandra, Mucsi Jánosné, Soós Attila, Szabó Barnabás, Szentmihályi Ferenc, Tarkó Mihály, Tarkó Mihályné és Törőcsik András.

2008. május 30-án nyílt meg állandó vasúttörténeti kiállításunk, 125 éves lett Az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak és Mezőhegyes állomás. A hatalmas tárlat anyagát elsősorban Perlaki János állomásfőnök jóvoltából helyezhettem el az egyik emeleti nagyteremben. A gyönyörű terepasztalt Virág László nyugalmazott műszaki főellenőr készítette, aki egykor a fűtőházban dolgozott. Láthatnak itt két világháború közötti főnöki irodát, bakterházat, várótermet teljes berendezéssel, pályamesteri könnyű vágánygépkocsit, számos dokumentumot és fotót. A technikátörténeti kiállítás megnyitóján Szabó Gyula nyugalmazott vasúti tábornok beszédében „a Közlekedési Múzeum kihelyezett tagozatának” nevezte a termet.

2010. december 2-án újabb tematikus kiállításunk nyílt meg. Városunk híres szülötte, Dr. Isaszegi János vezérőrnagy szülővárosának adományozta pályafutásának tárgyi emlékeit és dokumentumait. A Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt. támogatásával helyreállított emeleti teremben többek között a KFOR, SFOR, IFOR, ISAF, OIF, AFOR és UNIKOM missziók emlékei, bajtársaktól kapott ajándékok, emlékérmek, plakettek és más dísz tárgyak kaptak helyet. A kiállított fotók a magyar honvédek missziós helytállását bizonyítják, idegen kultúrákat mutatnak be, a Kedves Látogató megismerheti Dr. Isaszegi János páratlanul sokoldalú személyiségét. Az installációk kiegészítéséhez ejtőernyőt, egyenruhákat, álcahálót, zászlókat és fegyvereket használtunk a katonai jelleg fokozásához.

2011. október 7-én Dr. Erdész Ádám, a Békés Megyei Levéltár igazgatója nyitotta meg új, állandó kiállításunkat. Több éves kutatómunka eredményeképpen büszkén mutathattuk be a nagyközönségnek a száz éves múltira visszatekintő mezőhegyesi szakképzés emlékeit. A kiállítóterben helyet kaptak régi gépek, az itt egykor oktatott szakmák tárgyi emlékei, szerszámok, taneszközök, számos működő modell. Több mint 200 fotó, régi tablók, diafilmek, oktatófilmek, video- és hangkazetták, DVD-kiadványok, számos tankönyv, oktatási segédlet, plakát, iskolaújság, tanügyi és más dokumentum is kiállításra került. A hatalmas kiállítóterem egyik részén az 1970-es évek elejéről származó teljes kollégiumi szobát is berendeztünk, „retro” játékokkal. A játékok (Videoton TV-játék) és az első iskolaszámítógépek (HT 1080Z, Commodore 16, Videoton TV-Computer, Commodore 64) kipróbálhatóak. A Gyűjtemény anyagában megtalálhatók az iskolai sport-, szakmai- és más tanulmányi versenyeken nyert díjak. Helyet kaptak a szocialista éra emlékei - Zalka Máté szobra, mozgalmi zászlók, jelvények - látogatóink megtekinthetik többek között a KISZ, az Ifjú Gárda Szakasza és a honvédelmi nevelés emlékeit. A terem függönyei is szerepelnek a leltárkönyvben - a kollégiumból származnak és a Tótkomlói Kisipari Szövetkezetben szakmai gyakorlaton részt vevő diákjaink készítették egykor. A kiállításnak megnyitása óta közel 5000 látogatója volt, legutóbbi rendezvényünkön, a Múzeumok Éjszakáján (2012. június 23.) 197 vendég tekintette meg.

Legújabb termünket 2012. június 8-án adtuk át a nagyközönségnek a „Europe 4ever” elnevezésű rendezvénysorozat keretein belül. Mezőhegyes egy művészeti fesztiválon látta vendégül testvérvárosainak, partnertelepüléseinek küldöttségeit. A Testvérvárosok Terme az olasz Mordano és San Giorgio di Nogaro, a romániai Arad, Kézdivásárhely, Nagypereg és Sepsimagyarós, valamint Túrkeve

jellegzetes tárgyait, népművészeti, kultúrtörténeti és technikátörténeti emlékeit, fotóit, régi és új térképeit, ajándéktárgyait, művészeti alkotásait mutatja be. A települések rövid története és a kiállítás feliratai három nyelven jelennek meg. Vendégeink úgy érezték, hogy egy kicsit „hazalátogattak” ebbe a terembe, melynek anyagát folyamatosan bővítjük. Csak a megnyitó hetében a teremnek több mint félezer látogatója volt.

Címünk: 5820 Mezőhegyes, Szent György tér 1.
honlap: <http://www.mhmuzeum.hu>, e-mail: mhmuzeum@gmail.com

Gyűjteményünk megtekinthető **előre egyeztetett időpontban** a hét bármely napján,
iskolai szünidőkben és ünnepnapokon is.

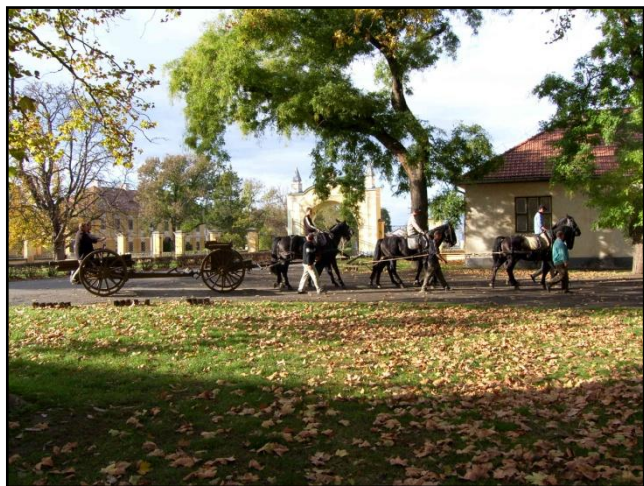
Ingyenes tárlatvezetésre és városnézésre bejelentkezni az alábbi elérhetőségeken lehet:

Tarkó Gábor történész, tanár
5820 Mezőhegyes, Csokonai Vitéz Mihály u. 8. telefon: +36 30/525-4567, e-mail: tarko@mailbox.hu

Tarkó Gábor, a Helytörténeti Gyűjtemény vezetője

A Korszerű és Hagyományokat is Ápoló Mezőgazdasági Szakoktatásért Alapítvány által nyújtott támogatás

2012. május 30-án láthattam vendégül a Gyűjteményben **Simon Mihály** Urat. Nyugalmazott kollégám a **Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény** keretein belül működő „**A Korszerű és Hagyományokat is Ápoló Mezőgazdasági Szakoktatásért Alapítvány**” kuratóriumának tagja. Nagyon tetszett neki a szakképzés történetét bemutató termünk, s Ő javasolta, hogy forduljak támogatásért az alapítvány kuratóriumához. Hivatalos levelet írtam **Nádor Mária** kuratóriumi elnöknek, s ilyen módon a Gyűjtemény 30 000 forint támogatásban részesült.

*Egy valódi kuriózum – első világháborús tüzérvet bemutatása Nonius ötősfogattal
(2012. november 2., Kerekes György felvételei)*

7. Honlap, tervezett új kiállítások

A Gyűjtemény honlapja továbbra is a <http://www.mhmuzeum.hu> címen érhető el. A honlapot magam készítettem, vásároltam és jegyeztem be domain-nevét. Elérhetőségét „linkek” segítségével növeltem számos városi és országos honlapon; hirdetem plakátokon, előadásaimon, névjegyeken; a honlap címét több helyen elhelyeztem a kiállítóterekben is. Az oldal multimédiás kiállításokat, a múzeummal kapcsolatos információkat, illetve Mezőhegyes múltjáról és jelenéről, intézményeiről, kulturális programjairól is számos információt tartalmaz. A közeljövőben új arculata, formátuma és gazdagabb tartalma lesz az oldalnak, melyet - hasonlóan az első két változathoz - magam készítek. A weblap jelenleg is a József Attila ÁMK szerveréről működik (teljesen önálló, az ÁMK honlapja, a városi, turisztikai és más lapok *linkekkel* csatlakoznak hozzá). A zavartalan működés biztosításáért és szakmai segítségükért köszönet illeti meg **Bertók Edina** és **Németh Attila Péter** informatikusokat.

Honlapunk kezdőképernyője (a kiállításokat jelképező ikonok háttérében 1900 körül készült, digitálisan restaurált képeslap a Gyűjtemény épületéről). Az animált lámpára klikkelve érhető el a főmenü.

Turcsán István, mérnök-informatikus, aki egy ideig maga is vezette a modellező szakkört, **modell-kiállítás** előkészítését javasolta, amely részben illeszkedne a szakképzés történetét bemutató kiállításunk anyagához. A kiállítás létrehozásában **Nagy-György Gábor** is segítkezik, aki egy Zeppelin modelljét készíti a Gyűjtemény számára. **2013 augusztusában nyitjuk meg a mezőhegyesi lótenyésztésről szóló, hatalmas, átfogó állandó kiállításunkat**, amellyel már régóta adós a Gyűjtemény. Itt emlékezünk meg **az Osztrák-Magyar Monarchia 1912-es mezőhegyesi hadgyakorlatáról** is, s a léghajó modellje ennek részét képezi. A kiállítóterben **három életnagyságú lószobrot** is elhelyezünk, így örökítve meg a három világhírű fajtát. Ugyancsak **Turcsán István megkeresésére javasoltam az Országzászló (Trianon-emlékmű) újbóli felállítását**, melynek szakmai háttérét és lehetőségeit **Kerekes Györggyel** a Város- és Környezetvédő Egyesület elnökével, valamint a **Vitézi Rend (lovagrend)** részéről **Füredi Gáborral** igyekszünk biztosítani. **Eltökélt célom, hogy az emlékmű még 2020 előtt az eredeti helyén és formájában kerüljön helyreállításra.**

Hollós László nyugalmazott tanár, közművelődési szakember kezdeményezte a **sporttörténeti kiállítás** létrehozását, s még számos ötlet merült fel, melyet az elkövetkező években szeretnénk megvalósítani.

8. Jegyárak egyéni és csoportos kedvezmények

Egyéni (felnőtt) belépőjegy: 500 Ft

Pedagógus és közalkalmazotti kedvezményes belépőjegy: 400 Ft

**Családi belépőjegyek: két szülő, vagy nagyszülő és két gyermek
(14 éves kor alatti) részére: 1200 Ft;
egy szülő, vagy nagyszülő és egy vagy két gyermek (14 éves kor alatti) részére: 650 Ft**

Nyugdíjas belépőjegy: 300 Ft

Diákjegy: 250 Ft

Csoportjegyek és csoportos kedvezmények:

felnőtt csoport 10-15 főig: 5000 Ft
felnőtt csoport 15-30 főig: 10 000 Ft
felnőtt csoport 30-45 főig: 15 000 Ft
felnőtt csoport 45-60 főig: 20 000 Ft
felnőtt csoport 60 fő felett: 25 000 Ft

diákcsoport 15 fő alatt: 2500 Ft
diákcsoport 15-30(-45) főig vagy osztályonként: 4500 Ft
diákcsoport 45-60 főig: 9500 Ft
diákcsoport 60 fő felett: 14500 Ft

nyugdíjas csoport 15 fő alatt: 3000 Ft
nyugdíjas csoport 15-30 főig: 5000 Ft
nyugdíjas csoport 30-45 főig: 8000 Ft
nyugdíjas csoport 45-60 főig: 10 000 Ft
nyugdíjas csoport 60 fő felett: 15 000 Ft

A mezőhegyesi illetőségű cégek és más jogi személyek, a Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft. alkalmazottai és a mezőhegyesi illetőségű civil szervezetek tagjai a nyugdíjas belépőjegynek megfelelő egyéni belépőjegyet vehetnek és a nyugdíjas csoportok kedvezményei vonatkoznak rájuk. A múzeum számára tárgyakat felajánló, vagy a gyűjteményben társadalmi munkát végző személyek és a hat évnél fiatalabb gyerekek számára a belépés díjtalan.

Érvényes: 2013. április 1-től

9. A Helytörténeti Gyűjtemény látogatottsági adatai és költségvetése

Vállalások, tervek

Az intézmény látogatottsága más hasonló intézmények országos átlagához képest igen jónak mondható. A gazdasági válság, valamint a belépőjegyek bevezetése óta jelentős látogatószám-csökkenés tapasztalható, de látogatóink száma még így is eléri az évi 3000 főt. (Lásd még mellékletek: részletes kimutatás a 2012 április-december közti időszakról; a hasonló kimutatásokat naptári évekre vonatkozóan készítjük el, ezért a 2013. évi időszak még nem került feldolgozásra). Fontosnak tartom megjegyezni, hogy látogatóközönségünk összetétele rendkívül heterogén; a csoportok létszáma, összetétele igen változatos, s mindig arra törekszünk, hogy egyformán magas minőségű szolgáltatásban legyen részük, pozitív élményekkel távozzanak, jó hírünket vigyék. Ajánlom figyelmükbe a látogatókönyvi bejegyzéseket! **Valamennyi látogató, s köztük az országos híró, vagy éppen külföldi szakemberek véleménye egybehangzó: dicsérik a gyűjteményt és a kiállításokat. Több látogatónk a Gyűjtemény részére felajánlott kisebb összegű pénzadománnyal fejezte ki elismerését.** Például a kézdivásárhelyi Kiss Géza és Kiss Magdolna 1600 forintot adományoztak. Az adományokról - a múzeumi belépőkhöz hasonló módon - készpénzfizetési számlát állítunk ki.

Az elmúlt évben a Gyűjtemény kedvelt célpontja volt az **osztálykirándulásoknak**. Többek között a csanádpalotai Dér István Általános Iskola, a gyulai Magvető Református Általános Iskola, a mezőkovácsházi Békés Megyei Hunyadi János Köznevelési Intézmény, a pitvarosi Általános Iskola, a tótkomlói J. G. Tajovsky Általános Művelődési Központ és a szegedi SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium diákjai és tanárai nézték meg kiállításainkat. A látogatóközönség stabil magját jelentik a civil szervezetek, például a Békés Megyei Harruckern János Köznevelési Intézmény Gyulai Oktatási Egységének nyugdíjas pedagógus klubja, az orosházi Fénysugár Nyugdíjas Egyesület, a kézdivásárhelyi Nők Egyesületének tagjai, a Makói Nők Klubja Egyesület, de említhetjük a Mezőhegyesi Város- és Környezetvédő Egyesület Kaland és Túlélő Táborát, Gyermek Néptánc Táborát, „Lovas Táborát” vagy éppen a Mezőhegyesi Lovassport Közhasznú Egyesület gyermekeknek szervezett lovas programját, amelyeknek mindig részét képezi a múzeumlátogatás. Vasúttörténeti kiállításunkat több **vasutas csoport** látogatta szervezeten.

Több alkalommal került sok az intézményben **találkozókra** (például aranydiplomások találkozója, a budapesti Postaforgalmi Technikumban 1965-ben végzett 4. a osztály 47 éves találkozója); **több osztály szervezett - általános iskolai - osztálytalálkozót az intézményben**, s 2013-ban is lesznek találkozók, melyek időpontját már lekötötték. **Mezőhegyesről elszármazott idős emberek** rendszeresen megtisztelik a Gyűjteményt. Nagy gyakorisággal érkeznek **baráti társaságok** (az esztergomi rendvédelmi dolgozók baráti társasága 18 fővel látogatta meg kiállításainkat, s közülük 13 fő Mezőhegyesen született), **családok, kirándulók, túrázók**. A kiállítások megtekintése **szakmai program** volt a Jászkiséri Csete Balázs Honismereti Egyesület és a szegedi Gregor József Általános Iskola tanárai számára.

Az 1982-ben végzett 8.B osztály osztálytalálkozásán készült csoportkép (2012. augusztus 25.)

Az elmúlt évben is sok külföldi vendégünk volt Angliából, Ausztriából, Ciprusról, Romániából, Olaszországból és Spanyolországból. A 2013 márciusi zord időjárás miatt csaknem 200 látogatónk mondta le tervezett és előre bejelentett múzeumi programját.

Meggyőződésem, hogy az intézményt sokan még mindig nem ismerik, ezért szükséges:

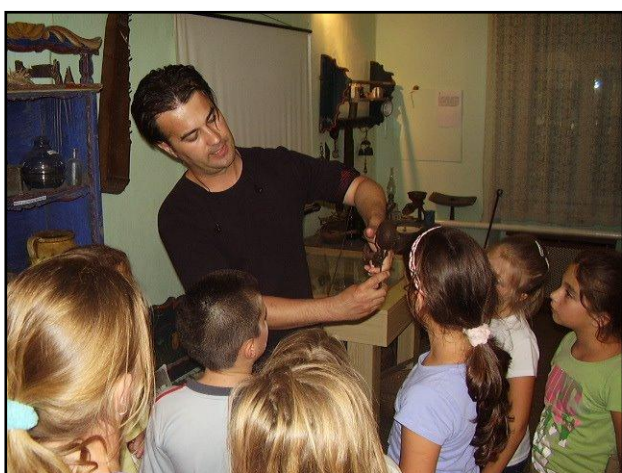
- A főbejárat és a főfolyosó, valamint a földszinti vizesblokk felújítása, riasztóberendezésekkel való felszerelése, az ablakok rácsozása (lásd előbb).

- A főfolyosón Kerekes György képeslapgyűjteményének legjobb darabjait helyeznénk el A/4-es színes nyomtatásban.

- **A főbejárat fölé a Helytörténeti Gyűjtemény felirat elhelyezése, mellette a kiállítások címével, elérhetőségeinkkel, a nyitva tartás idejével, stb. - folyamatban van - a betűket szakiskolás gyerekek készítik rézlemezből.**

- A Gyűjteménynek sűrűbben szerepelnie kellene a városi, megyei és országos médiumokban (örömmel konstatáltam, hogy elhelyezésre került egy „múzeum” KRESZ-tábla a déli Hild-kapu előterében; jó lenne, ha a gyűjtemény szerepelne egy-egy új keletű „uniós” útjelző táblán is)

- **Külföldi vendégeink számára angol és olasz nyelvű tárlatvezetőket készítünk.** A munkálatok zajlanak, három nyelven lesz hallható a vezető szöveg. Rádiós fejegység sugározná a jelet, így a tárlatvezetést a látogató Wi-Fi segítségével akár okostelefonján is meghallgathatja. A szöveg termenként „gombnyomásra”, a szoftver (okostelefonokra telepíthető alkalmazás) segítségével kiválasztott nyelven szólal meg a fülhallgatóban. A technológia költségei nem magasak, pályázunk a megvalósítására.

A „Lovas Tábor” résztvevőivel 2012. július 16-án (Perlaki Edit felvételei)

*„Komplex egészségmegőrző program Battonyán és a mezőkovácsházi kistérség többi településén”
TÁMOP-6.1.2/LHH-09/1-2009-0010 - Kerékpártúra, battonyai csoport (2012. május 19.)
Városnézés – jobbra Dr. Schmidt Gábor battonyai helytörténész kollégámmal*

Továbbra is vállalom **múzeumlátogató személyek és csoportok** ingyenes **vezetését**, bármely - előre egyeztetett - időpontban, amennyiben egyéb elfoglaltságaim lehetővé teszik. **A Hotel Nonius portáján 0-24 óráig hozzáférhetőek a Gyűjtemény kulcsai**, a szálloda alkalmazotti körének előadást szerveztem, hogy jobban megismerjék kiállításainkat. A tárlatvezetés szövegét diktafonnal rögzítették, hogy a szálló vendégeit ők is tudják kalauzolni. **A Hotel Noniussal való együttműködést a jövőben erősíteni kell, mert sajnos a szálló a Gyűjtemény számára egyáltalán nem, vagy csak igen csekély létszámú látogató csoportot szervezett.** Problémát jelentett, hogy a szállóvendégek a megadott időpontban nem jelentek meg a Gyűjteményben, vagy a jelzett létszámnál jóval csekélyebb számban jelentek meg. Nagyobb csoportok részére továbbra is tartunk projektoros vetítést – ennek technikai háttérét a József Attila ÁMK és a Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézmény segítségével tudjuk biztosítani.

A Gyűjtemény - elsősorban a kiállítási tér fejlesztése, új kiállítások megvalósítása - érdekében **folyamatosan figyelem a vonatkozó pályázati helyeket**. A vezetőséggel történő egyeztetést követően megírom a működést segítő pályázatokat, összeállítom az ezekhez szükséges dokumentációt, felelek megvalósításukért. **A műemlék épületekkel, a város múltjával kapcsolatos bármilyen pályázati anyaghoz rendszeresen és térítésmentesen biztosítok szakanyagot bárkinek.** E mellett **vállalom a MÁM Kft. által szervezett, vagy koordinált szakmai rendezvények, rendezvénysorozatok szervezésében, megvalósításában való közreműködést, amennyiben annak elemei a város történelméhez, vagy a múzeumhoz kapcsolódnak.** (Az elmúlt években például helytörténeti előadásokkal, múzeumi programokkal és szaktanácsadóként járultam hozzá rendezvényeikhez.) Hat évvel ezelőtt egy pályázat kapcsán kistérségi együttműködést szorgalmaztam. Munkámnak köszönhetően tizenegy település polgármestere írt alá elvi nyilatkozatot, mely tulajdonképpen közművelődési és kulturális programok csereegyezménye. Sajnos a gyakorlatban kevésbé valósult meg. Tartalmazza a múzeumlátogató csoportok (például civil szervezetek részéről) fogadását is. A kapcsolatok tovább építése - lásd a Túrkevével, Araddal, Sepsimagyaróssal történő testvérvárosi és partnerségi kapcsolatfelvételt - fontos tényezője lehet a látogatószám növekedésének.

Vállalom cikkek írását, tudósítások elkészítését a városi és a megyei médiumok számára, amennyiben ezek Mezőhegyes város történelmével, a Gyűjteménnyel kapcsolatosak. (Az elmúlt év néhány publikációját lásd a 3. fejezetben). **A múzeum látogatottságát nem csak hirdetésekkel, a honlappal, hanem további múzeumi rendezvényekkel is növelni kell.** **A hagyományos kiállítás megnyitók mellett még több múzeumi rendezvényt kellene szervezni, mert évről évre az a tanulság, hogy az új kiállítások megnyitó ünnepsége és a szervezett múzeumi programok vonzzák a legtöbb látogatót** (lásd 2. fejezet – Rendezvényeink). Meghívott előadók, irodalmi estek, koncertek, képzőművészeti kiállítások szerepelnek a terveink között. Ehhez leginkább a folyosók és az udvar rendbetételére van szükség. Az igazán nagy értékű kiállítások létrehozásához a technikai - elsősorban biztonságtechnikai - feltételeken is javítani kell (riasztóberendezés, az épület stílusához illő rácsok elkészítése az ablakokra, hang- és fénytechnika, stb...)

Sajnos ezek talán olyan álmok, mint a szabadtéri agrártörténeti múzeum, vagy például a Mezőhegyes alatti alagútrendszer egy központi szakaszának helyreállítása és bemutatása a nagyközönségnek (a lejárati akár a múzeumból is nyílhatna!) – lehet, hogy nagyon sok időnek kell eltelnie ahhoz, hogy megvalósulhassanak. Az idén álmaink java részét pályázati formába öntöttük, de sajnos nem nyertük el a remélt támogatást (lásd 6. fejezet – Pályázatok).

Korábban felmerült, hogy a Képviselő-testület bizottságot állít fel abból a célból, hogy a múzeum működési engedélyének kiváltása milyen lehetőségeket nyithat meg, milyen befektetések árán. A múzeumalapítás valamennyi feltétele adott lenne (gyűjtemény, megfelelő épület, megfelelő végzettségű szakember), ám kétségtelen, hogy egyszeri nagyobb tőkeinjekcióra szükség lenne (elsősorban a vizesblokk felújítása és a biztonságtechnika megvalósítása céljából – ezek költsége kb. 1 500 000 – 2 000 000 Ft). Az állami dotáció, a megnyíló pályázati és PR lehetőségek hosszú távon a múzeumalapításra fordított költségeket megtérítenék. **Jelenleg számos esetben éppen azért nem tudunk pályázni, mert nincs működési engedélyünk! Sajnos így elesünk jelentős uniós forrásoktól is.**

A felsorolt tevékenységi körökön túl, azt hiszem, **partner** vagyok minden olyan dologban, amelyre megkérnek.

Tarkó Gábor történész, tanár
A Helytörténeti Gyűjtemény vezetője

Mezőhegyes, 2013. május 4.

Melléklet: „Holistic Leisure and Health” konferencia

2013. szeptember 18. és 20. között Szegeden a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karának Egészségtan Tanszéke konferenciát rendez. Dr. Tarkó Klára docens állította össze a konferencia programját és a beszámolóhoz mellékelte a prospektust. Számos tudományág vezető képviselői tartanak előadást, vagy lesznek jelen a világ számos országából Indiától Brazíliáig. Szó lesz a turizmusról - az egészséges életmód részét képező kirándulásról, természetjárásról. A szervezők támogatást keresnek és igyekeztem előmozdítani, hogy a MÁM Kft. legyen a rendezvény egyik támogatója. Pap István Tibor ügyvezető támogatta az elképzelést, két résztvevőt delegálunk a konferenciára (ennek ára 100 euro/fő). Cserébe a Tanszék promóciós lehetőséget biztosít a konferencián és angol nyelven egy 10-15 perces előadást, prezentációt tarthatok Mezőhegyesről és a Ménesről. Arra is gondoltunk, hogy egy kirándulást is szerepeltetnénk a programban. A konferencia második napján a résztvevőket autóbusszal utaztatnánk Mezőhegyesre. A kirándulás programjában a pusztabusz, lovaglás, a Ménesudvar és a múzeum megtekintése szerepelne. A professzorok a Noniusban étkeznének, ahol gondot kell fordítani a speciális étrendre is - például az indiai vendégek vegetáriánusok). Ilyen módon a MÁM Kft. kiemelt támogatóvá lépne elő, ami még több promóciós lehetőséget jelent. A MÁM Kft. és a Tanszék közti párbeszéd folyamatos, reményeink szerint, hamarosan megszületik az együttműködésre vonatkozó szerződés is. A konferencia remek lehetőség a MÁM Kft. és a település reklámozására.

„HEALTH IS CREATED AND LIVED BY PEOPLE WITHIN THE SETTINGS OF THEIR EVERYDAY LIFE; WHERE THEY LEARN, WORK, PLAY AND LOVE.”

(OTTAWA-CHARTER, 1986)

Further details about the sections, abstract submission guidelines and deadlines are available on the conference website:

<http://www.jgyph.u-szeged.hu/2013-conference/holistic-leisure-and-health.html>

Contact

Institute of Applied Health Sciences and Health Promotion, University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education

6725 Szeged Hungary
tel/fax: 00 36 62 544 737
e-mail: leisure@jgyph.u-szeged.hu

Institute of Applied Health Sciences and Health Promotion, University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education

HOLISTIC LEISURE AND HEALTH

Mid-term conference of ISA
RC13 Sociology of Leisure
18.—20. September, 2013.
Szeged, Hungary

International Sociological Association

HOLISTIC LEISURE AND HEALTH

Building on the current scientific trends and results the aim of our conference is to show the versatility of connections among leisure and health. Health is a complex phenomenon; the holistic health concept includes individual and social dimensions. The individual dimension contains physical health, mental health: the thinking and decision-making ability, emotional health: the individual is aware of his/her emotions and expresses them, social health: being integrated into the communities; the influence of moral and religious principles and sexual health: the individual expresses his/her sexuality properly. The social dimension includes the connection between the individual and the social structure, social integration, the role in the social division of labour, the social environment: living-conditions, traffic, public health system, and the natural environment: healthy drinking-water, environmental pollution. Analogous to the holistic health concept, leisure can also be considered as holistic: It affects our physical, mental and emotional well-being (health), promotes social integration, socialises, educates, exercises an effect on balancing sexual energies, it can be the means of expressing our identity, and its performance is connected to our natural and built environment.

Call for papers

You are invited to look at leisure from a health perspective. We welcome papers to one or more of the following topics:

- Leisure and life-long learning
- Leisure as pleasure or pressure?
- Leisure and social integration
- Creative and cultural leisure
- Spiritualism and leisure
- Lifestyle and leisure
- Medical effects of leisure
- Leisure and rehabilitation—The effects of health status on leisure
- Leisure and mental health
- Historicity and the sociological, psychological and pedagogical theories adapted to leisure
- Young researchers' section

Participants are also welcome to enjoy the historical sights and recreational facilities of Szeged and its surroundings.

Abstract submission deadline:

30th of April, 2013.

Date and venue

18.—20. September, 2013.
Szeged, Hungary

Language: English

International Scientific Board
Prof. Zoltán Vekov, President of the Board, Head of the Institute of Applied Health Sciences and Health Promotion, University of Szeged, Hungary
Prof. Jelena Moki, President of ISA RC13 (Sociology of Leisure), International Institute of Social Sciences, India
Prof. Imre Dikányi, President of The Szeged Affiliation of the Hungarian Academy of Sciences
Prof. György Csépet, President of the Hungarian Sociological Association, Budapest, Hungary
Prof. Miklós Loh, President of the Hungarian Association of Sport Sciences, Budapest, Hungary
Prof. Árpád Olt, President of the Hungarian Association of Health Sciences, Budapest, Hungary
Prof. Árpád Olt, President of the Hungarian Association of Health Sciences, Budapest, Hungary
Prof. Zoltán Vekov, Director General of the National Institute for Health Development, Budapest, Hungary

Organising Committee

Dr. Klára Turzó, President of the Committee, University of Szeged
Dr. László Lippai, University of Szeged
Dr. Ferenc Gyón, University of Szeged
Dr. Gergő Prazsik, Eötvös Loránd University, Budapest
Benedek Kiss, University of Szeged
Judit Pálmán, University of Szeged
Tímea Galambosi, University of Szeged

Melléklet: A látogatószám alakulása (2012 április-december - tételes kimutatás)

Dátum:	Látogató/ Csoport vezetője	A csoport neve, jellege	A látogatás célja	Fő
2012. 04. 01.	Dr. Megyeri Zsolt	magánszemély	szakmai megbeszélés, múzeumlátogatás	1
2012. 04. 05.	Rafai Sándor	magánszemély	kirándulás	1
2012. 04. 20.	Huszár Györgyné	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény Gyulai Oktatási Egységének nyugdíjas pedagógus klubja	kirándulás	22
2012. 04. 21.	Bali Erzsébet	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 11/A és 10/F osztályok	múzeumi óra	20
2012. 05. 16.	Orsolyák Dávid	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 10/B osztály	múzeumi óra	16
2012. 05. 19.	Ötvös Réka Szilvia	baráti társaság	múzeumlátogatás	9
2012. 05. 19.	Szentmihályi Éva	család, Mezőhegyes	múzeumlátogatás	3
2012. 05. 19.	Dr Schmidt Gábor	„Komplex egészségmegőrző program Bottonyán és a mezőkovácsházi kistérség többi településén” TÁMOP-6.1.2/LHH-09/1-2009-0010 - Kerékpártúra, battonyai csoport	városnézés, múzeumlátogatás	47
2012. 05. 25.	Kolompár Zoltánné	Szikszaiz György Református Általános Iskola, Makó	osztálykirándulás	40
2012. 05. 27.	Tapasztó István	mezőhegyesi magánszemélyek	múzeumlátogatás	4
2012. 05. 27.	Janecskó György	Janecskó György vendégei, budapesti magánszemélyek	vidéken töltött családlátogatás	5
2012. 05. 27.	Dalicsek Dávid	magánszemély	múzeumlátogatás	1
2012. 05. 29.	Virág Erzsébet	család, Budapest	múzeumlátogatás	2
2012. 06. 01.	Kocsis Andrea Anikó	Magvető Református Általános Iskola, Gyula	osztálykirándulás	20
2012. 06. 05.	Otrok Éva, Balogh Elvira	Cuki ovi (3. sz. óvoda, Mezőhegyes), Maci csoport, Mezőhegyes	múzeumlátogatás, városnézés	14
2012. 06. 06.	Szabó Andrásné	Makói Nők Klubja Egyesület, Makó	múzeumlátogatás	45
2012. 06. 08-11.	Maczák Andrásné	A „Europe 4Ever!” című rendezvény keretén belül Mezőhegyes város testvér. és partnertelepüléseinek delegációi, a Gyűjtemény új, állandó kiállításának megnyitójára érkező magánszemélyek	Testvérvárosok terme – új állandó kiállítás megnyitója	478
2012. 06. 09.	Burján Sándor	Általános Iskola, Pitvaros, 2. osztály	osztálykirándulás	19
2012. 06. 12.	Ádókné Debreczeni Ilona of.	Dér István Általános Iskola, Csanádpalota, 7. osztály	osztálykirándulás	18
2012. 06. 17.	Zelman Ferenc	Aranydiplomások Budapestről, Szombathelyről, Szentendréről és Szegedről	találkozó, múzeumlátogatás	13
2012. 06. 20.	Formanek István	magánszemély, kollégájával látogatta meg a Gyűjteményt	múzeumlátogatás	2
2012. 06. 23.	Antalné Erdélyi Dóra, Kerekes György, Pap István Tibor, Tarkó Gábor,	10. Múzeumok Éjszakája – A József Attila Általános Művelődési Központ, A Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft. és a Város- és Környezetvédő Egyesület közös rendezvénye	hagyományos rendezvény	197
2012. 07. 01.	Enikő Cruse	család, Bécs (Ausztria)	családlátogatás, múzeumlátogatás	4
2012. 07. 03.	Halász Viktor	család	múzeumlátogatás	4
2012. 07. 05.	Sovák Péterné	Mezőhegyesi Lovassport Közhasznú Egyesület	gyermeknek szervezett lovas	18

			program, múzeum- látogatás	
2012. 07. 12.	Dr. Hajtman Márta	család, barátok	múzeumlátogatás	4
2012. 07. 12.	Kiss Géza	család, Kézdivásárhely	múzeumlátogatás	4
2012. 07. 16.	Perlaki Edit	Lovas tábor	múzeumlátogatás	13
2012. 07. 18.	Gyivicsán György	J. G. Tajovsky Általános Művelődési Központ, Tótkomlós	múzeumlátogatás	20
2012. 07. 21.	Tarkó Mihály	baráti társaság	múzeumlátogatás	15
2012. 08. 08.	Kerekes György	Város- és Környezetvédő Egyesület, Mezőhe- gyes; Kaland és Túlélő Tábor	hagyományos rendezvény (tábor, múzeumlátogatás)	70
2012. 08. 10. 2012. 08. 11. 2012. 08. 10- 11.	Tarkó Gábor	Mezőhegyesi Lovasnapok és Fesztivál (Sum- merFeszt Mix2012) kamara kiállítás, Lóver- senypálya	kamara kiállítás, kiállítási pavilon Tarkó Mihályné Kézműves Kuckója	178 157 197
2012. 08. 18.	Mikulán Róbert	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény Gyulai Oktatási Egységének ciprusi vendégei és kísérőik	városnézés, múzeumlátogatás	40
2012. 08. 25.	Molnár László	Az 1982-ben Mezőhegyesen végzett 8. B osz- tály30 éves osztálytalálkozója	osztálytalálkozó, múzeumlátogatás	15
2012. 08. 25.	Kovácsné Dr. Faltin Erzsébet	41 éve érettségizett baráti társaság Felső- zsolcáról és az ország több településéről	múzeumlátogatás	10
2012. 09. 06.	Sándor Gabriella	Spanyol lovas szakmai study tour, madridi újságírók látogatása (egy kísérő és egy tolmács is részt vett) (Spanyolország)	szakmai interjú, múzeumlátogatás	4
2012. 09. 10.	Bunda Gabriella	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 9/E osztály	múzeumi óra	17
2012. 09. 15.	Tetlák János	A budapesti Postaforgalmi Technikumban 1965-ben végzett 4. a osztály 47 éves találko- zójának résztvevői	osztálytalálkozó, múzeumlátogatás	17
2012. 09. 15.	Madari István	Esztergomi rendvédelmi dolgozók baráti társa- sága (13 fő Mezőhegyesen született)	múzeumlátogatás	18
2012. 09. 17.	Vass Richárd	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 2/11/C osztály	múzeumi óra	20
2012. 09. 22.	Szüle Katalin	Jászkiséri Csete Balázs Honismereti Egyesület	szakmai program, múzeumlátogatás	35
2012. 09. 24.	Kemény János	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 9/E osztály	múzeumi óra	15
2012. 09. 26.	Hegedűs Ágnes	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 9/D (női szabó) osztály	múzeumi óra	8
2012. 09. 26.	Gässner Vilmosné, Kertész Tiborné	családok Budapest, Keszthely	múzeumlátogatás	4
2012. 09. 26.	Sós Emil	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 9/D (mg. gépszerelő) osztály	múzeumi óra	12
2012. 10. 01.	Gigacz Gabriella	A Start közmunkaprogramban résztvevők szá- mára rendezett nyílt nap	múzeumlátogatás	18
2012. 10. 01.	Nórándt Péter	BM Hunyadi János Közoktatási Intézmény, Mezőkovácsháza	múzeumlátogatás	24
2012. 10. 02.	Szalay Judit	Fénysugár Nyugdíjas Egyesület, Orosháza	múzeumlátogatás	35
2012. 10. 06.	Az aláírások nem olvashatóak		múzeumlátogatás	2
2012. 10. 13.	Dr. Ráduly István	Uzon polgármestere, a sepsimagyarósi delegá- ció és kísérők	múzeumlátogatás	14
2012. 10. 17.	Lipták Ádám	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 9.K osztály	múzeumi óra	14
2012. 10. 19.	Zsóriné Kovács	Helytörténeti séta és múzeumlátogatás általá-	vetélkedő,	29

	Márta	nos iskolai csapatok számára	városnézés, múzeumlátogatás	
2012. 10. 19.	Szabó Andrásné	A kézdivásárhelyi Nők Egyesületének tagjai és kísérőik	múzeumlátogatás	17
2012. 10. 14.	Almádi Zsolt	BM Harruckern János Közoktatási Intézmény MH, 1/9.I (mg. gépszerelő) osztály	múzeumi óra	5
2012. 10. 25.	Nórándt Péter	BM Hunyadi János Közoktatási Intézmény, Mezőkovácsháza	vidékünk régészeti kutatása – gimna- zista diákok készí- tettek interjút a gyűjtemény vezető- jével	4
2012. 10. 26.	Csathó András	Csathó András és Csathó András István	szakmai konzultáció, felajánlások	2
2012. 10. 28.	Kárpáti Krisztina	SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium, Szeged	osztálykirándulás	25
2012. 11. 02.	Borbás Sándor	család, baráti kör	múzeumlátogatás	6
2012. 11. 03.	Dósa Endre	Szervezett kirándulás Szegedről	múzeumlátogatás	23
2012. 11. 16.	Rákay Philip	család	múzeumlátogatás	4
2012. 11. 23.	Az aláírások olvashatatlanok	A Gregor József Általános Iskola tanárai Sze- gedről	múzeumlátogatás	20
2012. 12. 29. 2012. 04. 01- 2012. 12. 29.	Tarkó Gábor, Nagy- György Tamás	10 éves a Mezőhegyesi Történelmi Szerepjáték Klub A szerepjáték klub játékkülései	jubileumi rendezvény, live fantasy kaland, ta- látkozó, vacsora, előadás	12 200
2012. 04. 01- 2013. 03. 30.		NEM REGISZTRÁLT LÁTOGATÓK BECSÜLT SZÁMA		150
LÁTOGATÓSZÁM ÖSSZESEN:				2480

Melléklet: Kiadások és bevételek

A Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft. tételes főkönyvi számlái alapján készült egyszerűsített kimutatás

Kiadás (gazdasági művelet)	Összeg (Forint)	Bevétel (gazdasági művelet)	Összeg (Forint)
gázenergia – helytörténeti gyűjtemény	325 302	múzeumlátogatás (múzeumi belépő)	157 076
villamos energia – helytörténeti gyűjtemény	48 929	támogatás A Korszerű és Hagyományokat is Ápoló Mezőgazdasági Szakoktatásért Alapítványtól	30 000
víz – helytörténeti gyűjtemény	10 875		
szakértői díj, történelmi hely működtetése (bér)	1 140 000		
összesen:	1 525 106	összesen:	187 076
működési költség mindösszesen (Forint):		1 338 030	

Melléklet: Látogatókönyvi bejegyzések

Az alábbiakban - a teljesség igénye nélkül - látogatóink visszajelzései olvashatóak. Legyen szó szakemberekről vagy laikus múzeumlátogatókról, gyerekekről vagy nyugdíjasokról, mindenki pozitív visszajelzést adott. A beszámoló nem csak a kedvező véleményekből válogat, látogatókönyveinkben egyszerűen nem olvasható egyetlen egy rossz vélemény, kritikai megjegyzés sem. Az alábbi idézeteket a 2012 áprilistól decemberig terjedő időszak bejegyzéseiből válogattuk.

„Büszkén néztem meg a kiállítást, tizenegy évig dolgoztam Mezőhegyesen, lelkesen végeztem munkámat. Öröömre egy olyan megszállott vezetővel találkoztam, akire minden mezőhegyesinek büszke kell, hogy legyen. Szeretném, ha a lökösházi Bréda kastélymúzeummal testvéri kapcsolatot alakítanánk ki. Gratulálok a látottakhoz!” (Dr. Megyeri Zsolt, a Mezőhegyesi Ménesbirtok Rt. egykori vezérigazgatója, 2012. 04. 01.)

„Gratulálok a szép és gazdag gyűjteményhez! Kívánok a továbbiakban is nagyon sok sikert a terveik megvalósításához. Külön köszönöm a lelkiismeretes idegenvezetést!” (Rafai Sándor, egy volt 81-es majori lakos unokája, 2012. 04. 05.)

„Remek a kiállítás, tárgyi emlékekben gazdag, és gyönyörűen bemutatja Mezőhegyes és környékének történetét! Látszik, milyen rengeteg munka van benne.” (Dalicsek Dávid, 2012. 05. 27.)

„A megyében nincs rá példa, hogy bárhol ilyen szakszerűen, nagy elhivatottsággal létrehozott kiállítások lennének. Sajnálatos, hogy a város vezetése ezt nem érzi, nem értékeli olyan szinten, amit joggal megérdemelne. A töretlen lelkesedéshez és cselekvő elhivatottsághoz gratulálok, jó egészséget és sok-sok támogatót kívánok, mert nemes célt szolgálnak!” (Simon Mihály nyugalmazott pedagógus, A Korszerű és Hagyományokat is Ápoló Mezőgazdasági Szakoktatásért Alapítvány kuratóriumának tagja, 2012. 05. 30.)

„Örömmel látjuk, hogy folyamatosan fejlődik eme csodálatos gyűjtemény!” (Turcsánné Siller Anikó, 2012. 06. 08.)

„Nagy öröm számomra, hogy a testvérvárosi kapcsolatok tárgyi emlékei fellelhetők a múzeumban, s tovább erősítik az egymás tiszteletét, megbecsülését a települések lakói között.” (A „Testvérvárosok termének” megnyitóján tett bejegyzés, sajnos az aláírás nem olvasható.)

„2012. június 20-án volt szerencsém itt járni. Elképesztően értékes és lenyűgöző igényességgel összeállított anyagokat láthattam. Gratulálok mindenkinek, aki közreműködésével hozzájárult mindehhez!” (Formanek István, tanár, 2012. 06. 20.)

„Mint régi diák, örömmel láttam a sokszínű kiállítást! Köszönöm a rendezőknek!” (Kiss Zoltán, 2012. 06. 23.)

„A fiatalos lelkesedés tartson még vagy ötven évig! Reméljük, hogy észreveszik, megnyit teszel ezért a városért!” (Az aláírás nem olvasható, 2012. 06. 23.)

„Gratulálunk az értékes gyűjteményhez, a lelkes muzeológusnak sok sikert kívánunk!” (Kiss Géza és Kiss Magdolna Kézdivásárhelyről, 2012. 07. 12.)

„Fantasztikus élmény volt számomra, szívből gratulálok és további sok sikert kívánok!” (Döme Zoltán, 2012. 08. 07.)

„Egy csepp múlt egy kicsi házban. Kedves dolog.” (Hajas Erika, kamara kiállítás, 2012. 08. 10.)

„Köszönjük az időutazást őseinkhez!” (Lőrincz család, Nagyér, 2012. 08. 10.)

„Igényesen kialakított kiállítás, Gratulálok! Sok sikert a további munkához!” (Kocsárdiné Járasi Erika, 2012. 08. 10.)

„Egy ritkán látható, gazdag, a város történetét nem egyszerűen sok-, hanem mindenoldalúan bemutató gyűjteményt láthattunk. Mind a gyűjtemény, mind a vezetés nem csak szakértelmet, hanem pozitív lokálpatrióta érzelmektől fűtött, példamutató lelkesedést is tükröz. Gratulálunk és további sikereket kívánunk!” (A budapesti Postaforgalmi Technikumban 1965-ben végzett 4. a osztály 47 éves találkozójának résztvevői, 2012. 09. 15.)

„Gyűjteményükhöz szívből gratulálunk, köszönjük a színvonalas vezetést és további sok sikert kívánunk!” (A Jászkiséri Csete Balázs Honismereti Egyesület 35 tagja nevében Szüle Katalin, 2012. 09. 22.)

„Köszönöm a vezetést, jó volt látni a régi iskolámat, s benne ezt a gazdag gyűjteményt!” (Kertész Tiborné, 2012. 09. 26.)

„Nagyon gondos, szép kiállítás. A vezető nagyon felkészült és kedves, értelmes ember. Ennek a mi kis országunknak sok ilyen gondolkodású emberre lenne szüksége! Isten áldása rá!” (Szászné a Fénysugár Nyugdíjas Egyesület (Orosháza) nevében, 2012. 10. 02.)

„Az emlékek szépek és kegyetlenek.” (Szalay Judit, Almási László szakmunkásképzős tanár özvegye, 2012. 10. 02.)

„Gratulálunk a sok szép és értékes kiállított tárgyi gyűjteményekhez és bízunk abban, hogy Mezőhegyes legfiatalabb testvértelepülésének, Sepsimagyarósnak - Uzon község - a jellegzetes bemutatandó emléktárgyai is hamarosan gazdagítani fogják az itteni tárlatot!” (Dr. Ráduly István, Uzon polgármestere, 2012. 10. 13.)

„Gratulálunk a gazdag, változatos kiállított tárgyi gyűjteményekhez és köszönjük a szép előadást, a kedves fogadtatást!” (Fülöp Magdolna a kézdivásárhelyi Nők Egyesületének nevében, 2012. 10. 19.)

„Köszönjük a lehetőséget, hogy ezt a tartalmas kiállítást végigjárhattuk!” (Kárpáti Krisztina, SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium (Szeged), 2012. 10. 28.)

„Köszönjük az időutazást! Jó volt megidézni hazánk történelmének dicső és kevésbé szerethető korszakait! Gratulálunk Tarkó Gábornak és a helyi lokálpatriótáknak a páratlan gyűjtemény ápolásához!” (Rákay Philip, a Magyar Televízió m1 csatornájának intendánsa, 2012. 11. 16.)

„Azért voltunk hangosak, mert nagyon sok szép emléket ébresztett fel bennünk. A gyermekkorunkat éltük meg ezen az órán. Köszönjük az élvezetes vezetést, további jó munkát!” (A Gregor József Általános Iskola tanárai Szegedről, 2012. 11. 23.)

„Igazi szeretettel és lélekkel összeállított kiállítást láttunk. Érdemes ide gyerekekkel is visszajönni!” (A Gregor József Általános Iskola (Szeged) igazgatója, 2012. 11. 23.)

MEGBÍZÁSI SZERZŐDÉS

mely létrejött egyrészről a Mezőhegyesi Állami Ménes Lótenyésztő és Értékesítő Kft.

- székhelye: 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 30.
- képviseli: Pap István Tibor ügyvezető igazgató
- adószáma: 13289407-2-04
- pénzforgalmi jelzőszáma: 11100506-13289407-01000003

megbízó (továbbiakban: megbízó)

másrészről: Tarkó Gábor történész, tanár, egyéni vállalkozó

- nyilvántartási száma: 19068688
- vállalkozói igazolványának száma: ES - 494884
- fő tevékenységi köre: történelmi hely, építmény, egyéb látványosság működtetése m. n. s. (szakmakód: 910301)
- egyéb tevékenységi körök és a hozzájuk tartozó szakmakódok:

Szakmakód	Megnevezés
900305	Független újságírás
855905	Tanórán kívüli oktatás
823001	Kiállítás, vásár szervezése
812101	Általános épülettakarítás
722001	Társadalomtudományok terén végzett kutatás, kutatásfejlesztés

- székhelye: 5820 Mezőhegyes, Csokonai Vitéz Mihály utca 8. 3 a.
- telephelye: 5820 Mezőhegyes, Szent György tér 1.
- állandó lakhelye: 5820 Mezőhegyes, Csokonai Vitéz Mihály utca 8. 3 a.
- lakcímet igazoló hatósági igazolványának száma: 560857 WL
- született Orosházán, 1976. október 7-én
- anyja neve: Erdélyi Klára Hedvig
- személyazonosító igazolványának okmányazonosítója: 872611MA
- személyi azonosítója: 1-761007-7298
- személyi azonosítót igazoló hatósági igazolványának száma: 560857 WL
- társadalombiztosítási azonosító jele: 034 319 873
- adószáma: 60203924-1-24
- adóazonosító jele: 8400914600
- bankszámlaszáma: OTP 11773339-00672083
- telefonszáma: +36 30 5254 567, fax: +36 68 466 136, e-mail: tarko@mailbox.hu, mhmuzeum@gmail.com
- honlapja: <http://www.mhmuzeum.hu>

megbízott (továbbiakban: megbízott) között.

Tarkó Gábor vállalkozói tevékenységét heti 40 órát meghaladó munkaviszony mellett a munkáltató engedélyével folytatja. A munkáltató neve és címe: Békés Megyei Harruckern János Köznevelési Intézmény mezőhegyesi oktatási egysége, 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 23.

A megbízó MÁM Kft. 2013. április 1. és 2014. március 31. közötti időtartamra megbízza Tarkó Gábort a természetben a Mezőhegyes, Szent György tér 3. szám alatti, 708/2 hrsz. alatt nyilvántartott Helytörténeti Gyűjtemény és kiállítás működtetésével.

I. A MŰKÖDTETÉSSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

Tarkó Gábor történész, tanár, vállalkozó a Helytörténeti Gyűjtemény **szakmai vezetője**.

- a) gondoskodik
 - Mezőhegyes történetével, hagyományaival, sajátosságaival kapcsolatos emléktárgyak, eszközök, dokumentumok gyűjtéséről, átvételéről a Gyűjtemény számára, feldolgozásáról, megőrzéséről, megfelelő kiállításáról,
 - a meglévő – leltár szerint átvett – gyűjtemény fenntartásáról, az újonnan bekerülő anyag folyamatos leltári nyilvántartásáról,
 - a kiállítási terület tisztántartásáról
- b) biztosítja
 - a bemutató helyiségek látogatók, csoportok általi hozzáférhetőségét,
 - a kutató és publikációs tevékenységet (szakmai felügyelet és segítség mellett lehetővé teszi a gyűjtemény anyagának kutatását például szakdolgozat vagy szakmai publikáció írása céljából, kérésre szakanyagot biztosít pályázatok készítéséhez, dokumentumfilmekhez, Mezőhegyes történetével kapcsolatos bármely sajtótermék elkészítéséhez, pályázatokhoz)
- c) kiállításokat, ismeretterjesztő előadásokat, múzeumi rendezvényeket szervez; segíti a Hotel Nonius szálló idegenforgalmi szakembereinek, munkatársainak a Gyűjteménnyel és a MÁM Kft. kezelésében működő műemlékekkel kapcsolatos munkáját
- d) a Méntelep és a Ménesbirtok múltját bemutató, tematikus állandó kiállítást rendez
- e) előzetes bejelentkezés alapján tárlatvezetést biztosít magyar és angol nyelven
(Tekintve, hogy a MÁM Kft. célja, hogy a Ménesudvart, a Kocsimúzeumot, a Fedeles lovardát és a Gyűjteményt komplex egységként kezelve mutassa be az ide látogatóknak, megbízott ilyen irányú tevékenysége kiterjed a Ménesudvarra, a Kocsimúzeumra és a MÁM Kft. kezelésében lévő műemlékekre is.)
- f) kötelezettséget vállal arra, hogy
 - éves munkatervet és beszámolót készít (a munkaterv és a beszámoló tartalmazza a Helytörténeti Gyűjtemény rendezvényeit, kiállításait (új időszakos és állandó kiállítások, meglévő kiállítások bővítése), leltárkönyvét, a látogatottsági adatokat és a jövőre vonatkozó szakmai elképzeléseket, terveket - ezen dokumentumok alapján Tarkó Gábor munkája értékelhető és ellenőrizhető)
 - közreműködik a Gyűjteménnyel kapcsolatos pályázatok elkészítésében és megvalósításában, segíti a folyamatban lévő projektek megvalósítását
 - gondozza és rendszeresen frissíti a Gyűjtemény honlapját: <http://www.mhmuzeum.hu> (a Gyűjtemény kiállításairól, rendezvényeiről folyamatosan megjelennek az aktuális információk, az elérhetőségek és a belépőjegy árak)
 - Mezőhegyes Város Önkormányzata kötelező feladatellátásának sértetlensége érdekében (gyermekek nyári felügyelete, megfelelő programok biztosítása) az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően ingyenes nyári foglalkozásokat (kiállítások megtekintése, retro-játsszóház, helytörténeti séta, stb...) biztosít a mezőhegyesi gyerekek számára
 - a Gyűjteményben társadalmi munkát végző, illetve a Gyűjtemény számára jelentős felajánlást tevő személyek és családtagjaik, a Gyűjteményben magántulajdonnal rendelkező személyek számára lehetővé teszi, hogy díjmentesen látogathassák a Gyűjteményt

- más esetekben a Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. által megszabott egyéni és csoportos belépőjegy árak és kedvezmények irányadóak, **a belépőkből származó bevétel egésze a Társaságot illeti**
- a belépőjegyekről a látogató személyeknek, csoportoknak számlát ad az erre a célra átvett számlatömbből, a számlák másodpéldányaival és a bevétellel havi rendszerességgel elszámol a MÁM Kft. felé

II. A MEGBÍZÓ KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSAI

- a) Megbízó tudomásul veszi, hogy a Helytörténeti Gyűjteményben kiállított tárgyak, dokumentumok és installációk jelentős része Tarkó Gábor és más magángyűjtők tulajdonát képezi. Ezen tárgyakkal, dokumentumokkal a MÁM Kft. csak Tarkó Gábor és a tulajdonosok írásos beleegyezésével rendelkezhet (például: tárgyak kölcsönzése kiállítások, iskolai ünnepségek, filmforgatások, stb. céljaira). A Gyűjteményből tárgyakat, dokumentumokat, installációkat csak Tarkó Gábor adhat ki, csak ő végezheti/szervezheti a tárgyak csomagolását, elszállítását, dokumentumok másolását – megfelelő szakmai felügyelet és ellenőrzés mellett, hivatalos átadás-átvételi dokumentáció elkészítésével.
- b) A kiállítási terület takarítását Tarkó Gábor egyéni vállalkozó köteles elvégezni, ugyanakkor évente egy-két alkalommal (nagyobb rendezvények, új kiállítások megnyitása) a MÁM Kft. ügyvezető igazgatójával egyeztetve igénybe veheti a Társaság takarító személyzetének munkáját. Kiállítási területen a takarító személyzet kizárólag Tarkó Gábor felügyeletével dolgozhat.
- c) A Hotel Nonius vendégköre a Gyűjtemény látogatóközönségét gyarapíthatja és fordítva: a Gyűjtemény turisztikai vonzerőt jelenthet, amely növelheti a szálló forgalmát. **A MÁM Kft. vállalja, hogy a Társaság által üzemeltetett Hotel Nonius szállón keresztül menedzseli a Gyűjteményt, látogató csoportokat szervez. A Helytörténeti Gyűjtemény látogatását alapvetően a MÁM Kft. szervezi és előzetes bejelentkezés alapján biztosítja. Tarkó Gábor távollétében vagy más irányú elfoglaltsága esetén a Hotel Noniusban dolgozó idegenforgalmi szakemberek nyithatják ki a gyűjteményt a szálló portáján található kulcsokkal.**
- d) **A MÁM Kft. a megbízott által a tárgyhó utolsó napján kibocsátott számla alapján havi 95 000 Forint megbízási díjat fizet Tarkó Gábor vállalkozónak. A kifizetés módja: banki átutalás a vállalkozó OTP 11773339-00672083 számú bankszámlájára nyolc napos fizetési határidővel.**

Mezőhegyes, 2013. április 1.

Pap István Tibor
ügyvezető

Tarkó Gábor
történész, tanár, vállalkozó